

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Právnická fakulta

Natálie Lindauerová

**Mezinárodní právo soukromé ve srovnávacím pohledu
(srovnání vybraného úseku v českém právu a právu
zvoleného státu):**

Mezinárodní právo společností v České republice a ve Spolkové republice Německo

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc., DSc.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 29. únor 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 3. 3. 2016

Natálie Lindauerová

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala paní prof. JUDr. Monice Pauknerové, CSc., DSc. za odborné vedení, cenné rady a připomínky, jež mi byly inspirací a pomocí při zpracování této práce.

ÚVOD	1
1. VYMEZENÍ POJMŮ „MEZINÁRODNÍ PRÁVO SOUKROMÉ“ A „MEZINÁRODNÍ PRÁVO SPOLEČNOSTÍ“	3
1.1. Mezinárodní právo soukromé	3
1.2. Mezinárodní právo společností	4
2. OSOBNÍ STATUT SPOLEČNOSTI	5
2.1. Vymezení pojmu <i>lex societatis</i>	5
2.2. Kritéria určování osobního statutu	5
2.2.1. Teorie inkorporační	6
2.2.1.1. Historie teorie inkorporační.....	6
2.2.1.2. Výhody inkorporační teorie.....	7
2.2.1.3. Nevýhody inkorporační teorie	8
2.2.2. Teorie sídla.....	10
2.2.2.1. Historie teorie sídla	10
2.2.2.2. Způsoby určení místa sídla společnosti dle německé teorie.....	11
2.2.2.2.1. Effektiver Verwaltungssitz.....	11
2.2.2.2.2. Ort der Gesellschafterversammlung	12
2.2.2.2.3. Ort der Betriebsstätte/ des gewerblichen Schwerpunkts.....	12
2.2.2.3. Problematika koncernů.....	13
2.2.2.4. Výhody teorie sídla	14
2.2.2.5. Nevýhody teorie sídla	15
2.2.2.6. Neue Sitztheorie.....	16
2.2.3. Kombinované systémy	17
2.2.3.1. Differenzierungslehre.....	17
2.2.3.2. Beitzkeho teorie	17
2.2.3.3. Überlagerungstheorie	17
2.2.4. Teorie kontroly	18

3.	ČESKÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA	20
3.1.	Vymezení pojmů „právní osoba“ a „společnost“	20
3.2.	Úprava osobního statutu společností v českém právu.....	21
3.2.1.	Historický exkurz	21
3.2.2.	Současný stav	21
3.2.2.1.	Způsobilost jiné než fyzické osoby k běžným právním jednáním.....	23
3.2.2.2.	Přemístění právnické osoby.....	24
3.2.2.4.	Státní příslušnost společnosti.....	27
4.	NĚMECKÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA	28
4.1.	Právní osoby a společnosti.....	28
4.1.1.	Srovnání s českou úpravou	30
4.2.	Německé mezinárodní právo soukromé obecně.....	31
4.3.	Úprava osobního statutu společností v německém právu	32
4.3.2.	Přemístění společnosti	34
5.	PRÁVNÍ ÚPRAVA SPOLEČNOSTÍ PODLE PRÁVA EU.....	36
5.1.	Jednotlivé formy unijních obchodních korporací.....	38
5.1.1.	Evropská společnost	38
5.1.1.1.	Monistický systém	40
5.1.1.2.	Dualistický systém.....	40
5.1.2.	Evropské hospodářské zájmové sdružení	41
5.1.3.	Evropská družstevní společnost.....	42
6.	SVOBODA USAZOVÁNÍ	45
6.1.	Vymezení pojmu „svoboda usazování“	46
6.2.	Primární a sekundární svoboda usazování	47

6.3. Judikatura SDEU k problematice svobody usazování.....	48
6.3.1. Daily Mail	48
6.3.2. Cetros.....	50
6.3.3. Überseering	52
6.3.4. Inspire Art	54
6.3.5. Sevic	55
6.3.6. Cartesio	56
6.3.7. Vale.....	58
6.4. Osud 14. směrnice	59
6.4.1. Očekávané dopady 14. směrnice.....	60
ZÁVĚR.....	61
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	63
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	65
SHRNUTÍ.....	73
SUMMARY	74
KLÍČOVÁ SLOVA.....	75

Úvod

Předmětem této práce je srovnání právní úpravy mezinárodního práva společností v České republice a ve Spolkové republice Německo. V rámci tohoto tématu se především budu zabývat způsobem určení osobního statutu společnosti, neboť právě ten má význam pro vymezení jejího postavení. Způsob určování osobního statutu úzce souvisí s přemísťováním společností a s dopady, které různorodost kolizní úpravy na mobilitu společností mezi jurisdikcemi různých států má.

Základními přístupy k určování osobního statutu je přístup teorie sídla a přístup teorie inkorporační, ze kterého v současné době převážně vychází český právní řád. Ve své práci jsem se rozhodla srovnat českou úpravu společností v mezinárodním právu soukromém s úpravou německou z toho důvodu, že právě Německo historicky vychází z teorie sídla. Srovnání právních řádů obou států tak zároveň dává prostor pro zanalyzování a porovnání obou teorií, jakož i nastínění jejich silných a slabých stránek.

Vzhledem k členství obou států v Evropské unii je třeba čtenáře seznámit i s evropskou právní úpravou obchodních společností a vývojem judikatury vztahující se k osobnímu statutu a přemísťování společností v rámci evropského prostoru.

K vypracování této tématiky jsem zvolila metodu popisnou a komparativní. Tato práce by měla přispět k seznámení se s českou a německou úpravou společností v souvislosti s mezinárodním právem soukromým a zároveň s výhodami a nevýhodami, které oba rozdílné přístupy mohou mít.

Práci jsem rozdělila do šesti kapitol. V první kapitole nejprve obecně vymezím pojem mezinárodního práva soukromého a mezinárodního práva společností.

V druhé kapitole se budu věnovat vysvětlení obsahu pojmu osobní statut a základním teoretickým přístupům k jeho určování. V této části se soustředím především na teorii sídla a teorii inkorporační, avšak nastíním i další přístupy k určování rozhodného práva, kterým se společnosti řídí. Ve vztahu k zahraničním teoriím se zde vzhledem k tématu své práce budu zabývat především německým přístupem k dané problematice.

Ve třetí kapitole pak budu zpracovávat českou právní úpravu společností v mezinárodním právu soukromém. Vzhledem k omezenému rozsahu práce a

komplexnosti této problematiky charakteristiku českých právnických osob a společností pouze ve zkratce zmíním a nebudu se věnovat popisu jednotlivých typů obchodních korporací. V případě německých právnických osob sice také není prostor pro hlubší analýzu, ale vzhledem k tomu, že tato témata bude čtenáři zřejmě o poznání vzdálenější, uvedu alespoň základní rysy jednotlivých druhů společností a představím základní pojmy už z toho důvodu, že s nimi tato práce nadále pracuje.

Na německou právní úpravu se dále zaměřím v kapitole čtvrté. Budu zde popisovat nejen úpravu mezinárodního práva soukromého ve vztahu ke společnostem, ale v úvodu zmíním i úpravu mezinárodního práva soukromého obecně.

Kapitola pátá bude věnována právní úpravě společností podle unijního práva. Rozeberu zde i nadnárodní formy obchodních korporací podle práva EU.

Nakonec se v kapitole šesté budu zabývat problematikou svobody usazování společností v rámci EU. Značný prostor bude v této části věnován i rozhodnutím SDEU, která mají pro svobodu usazování zásadní význam. Zmíním se i o stále připravované 14. směrnici, jež se týká právě přeshraničního přemísťování společností.

Vzhledem k tomu, že se ve své práci soustředím kromě tuzemské právní úpravy na právní úpravu německou, pracuji kromě domácí literatury především s literaturou německou.

1. Vymezení pojmů „mezinárodní právo soukromé“ a „mezinárodní právo společností“

1.1. Mezinárodní právo soukromé

Soukromé právo ve většině případů upravuje společenské vztahy, které se vážou pouze k jednomu státu a podléhají tedy také právnímu řádu pouze jednoho státu. Avšak vzhledem k tomu, že lidé nežijí odděleně izolovaní v jednotlivých oblastech, často dochází k situacím, kdy jednotlivé právní vztahy překračují hranice států. Tyto vztahy pak označujeme jako soukromoprávní vztahy s mezinárodním, přeshraničním či cizím prvkem.¹

V průběhu dějin došlo vzhledem k četné interakci příslušníků různých států a národů k rozmachu těchto vztahů a mezinárodní právo soukromé se tak vyčlenilo do samostatného právního odvětví. Cílem tohoto právního odvětví je pak určit rozhodné právo, jímž se konkrétní právní vztah bude řídit. K tomu v zásadě využívá dvou základních metod, a sice metodu kolizní a metodu přímou. Kolizní norma z dotčených právních řádů určí jeden, který pro daný vztah bude rozhodný. Přímé normy naopak přímo² obsahují hmotněprávní úpravu dané problematiky, tedy bezprostředně stanoví práva a povinnosti účastníků právních vztahů, a také dochází k jejich bezprostřední aplikaci. Sjednávají si je nejčastěji státy mezi sebou a mívají formu mezinárodní smlouvy.³

Do mezinárodního práva soukromého se také zařazuje právní úprava soudů, jiných orgánů a účastníků, jakož i vztahů, které mezi nimi vznikají v soukromoprávních řízeních s přeshraničním prvkem.

Mezinárodní právo soukromé upravuje soukromoprávní poměry s mezinárodním prvkem fyzických i právnických osob.

¹ KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. a kol. *Mezinárodní právo soukromé*, 8. vyd. Plzeň - Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015. s. 23.

² Tedy bez odkazu.

³ KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. a kol. *Mezinárodní právo soukromé*, op. cit. s. 28-30.

1.2. Mezinárodní právo společností

Pojem „mezinárodní právo společností“ (*Internationales Gesellschaftsrecht*) označující ten úsek mezinárodního práva soukromého, jež se věnuje společnostem, je pojmem, jež využívá německá nauka.⁴ V české literatuře se spíše setkáváme s pojmem „společnosti v mezinárodním právu soukromém“.⁵ Nehledě na drobné rozdíly v pojmosloví se však v obou případech jedná o úpravu společností ve vztazích s mezinárodním prvkem, přičemž v praxi nejčastěji půjde o společnosti obchodní.

Mezinárodní právo společností je právním odvětvím, které vzhledem ke stále výraznějším globalizačním tendencím, nabylo v posledních desetiletích na významu. Jedním z nejvýznamnějších globalizačních nástrojů jsou právě obchodní společnosti. Historicky umožnily spojovat ekonomické aktivity jednotlivců, rozšiřovat jejich podnikatelské možnosti a usnadnit jim tak účast na trhu. Zároveň také pomohly regulovat rizika spojená s podnikáním a usměrňovat tak možné likvidační důsledky, které neúspěšné podnikání pro jednotlivce a jeho blízké mohlo mít.

Samotná definice pojmu „společnost“ však není lehkým úkolem. Je třeba vzít v úvahu, že jednotlivé státy jej vymezují různě. Podle Pauknerové nauka mezinárodního práva soukromého, jež se zabývá touto problematikou, zahrnuje pod pojem společnost „*veškerá sdružení osob či majetku bez ohledu na jejich právní formu a účel, ať již jde o útvary veřejného či soukromého práva*“.⁶ Jedná se o poměrně široké vymezení, které v sobě zahrnuje nejen entity s právní osobností, ale i útvary bez právní osobnosti či s částečnou právní osobností. Ve své práci pracuji právě s takto širokým vymezením společnosti. V zájmu přehlednosti práce se pak v kapitolách věnovaných českému a německému právnímu řádu budu dále zabývat tím, jak s tímto pojmem nakládají konkrétně tyto dva právní řády.

⁴ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. 1. vyd. Praha: Karolinum – nakladatelství Univerzity Karlovi, 1998. s. 18.

⁵ Viz i název ústřední publikace v této oblasti mezinárodního práva soukromého „*Společnosti v mezinárodním právu soukromém*“ od Pauknerové.

⁶ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. op. cit. s. 20.

2. Osobní statut společnosti

2.1. Vymezení pojmu *lex societatis*

S rozvojem trhů činnost jednotlivých společností pomalu začala přesahovat hranice států. Prostřednictvím společností mohli příslušníci jednoho státu podnikat na území druhého státu, přičemž tato společnost mohla být založena podle práva státu třetího. Jakým právním řádem se společnost bude řídit, může hrát v budoucnu velkou roli. Tento právní řád totiž reguluje její vznik, právní způsobilost, vnitřní poměry ve společnosti, přeměnu společnosti, ručení společníků za závazky společnosti, její zánik, atd. Jedná se právě o *lex societatis* neboli právní statut společnosti. Obecně řečeno je osobní statut právním řádem, jež je rozhodný pro posouzení právních otázek spojených s určitou společností, tedy s určitou právnickou osobou.⁷

Je třeba zde poznamenat, že právě podle tohoto právního řádu se i určí, zda vůbec má daný organizovaný útvar právní osobnost a zda může nabývat svým vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem.

2.2. Kritéria určování osobního statutu

Navázání osobního statutu společnosti probíhá buď prostřednictvím jejího skutečného sídla či podle právního řádu, dle kterého vznikla. Skutečným sídlem se míní místo, odkud je právnická osoba například řízena. Této problematice se budu podrobněji věnovat v další části této práce. Pokud je pro určení osobního statutu rozhodující skutečné sídlo společnosti, hovoříme o teorii sídla, a pokud je určující právní řád, podle něhož společnost vznikla, bude se jednat o teorii inkorporační. S odlišností jednotlivých přístupů k určování osobního statutu úzce souvisí faktické pojetí povahy společnosti. Státy vycházející z teorie sídla vnímají společnost spíše jako instituci, zatímco státy upřednostňující teorii inkorporační spíše jako smluvní vztah.⁸

Existují ještě další teorie, které jsou do určité míry modifikacemi teorie sídla a teorie inkorporační. Vzhledem k jejich významu se jimi budu zabývat spíše okrajově.

⁷ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. op. cit. s.11.

⁸ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. op. cit. s. 30-31.

2.2.1. Teorie inkorporační

S ohledem na skutečnost, že tato teorie převládá v českém právním řádu a v současné době se k ní přiklání i unijní právo, rozeberu nejprve ji. Inkorporační zásada vychází ze skutečnosti, že právní řád, podle něhož společnost vznikla, jí přiznává právní osobnost a zároveň ji jako takovou uznává.⁹

Daný právní řád lze pak jednoduše zjistit dle veřejných knih a rejstříků, v nichž byla společnost zapsána, jelikož její publikace je v právních řádech obvykle podmínkou jejího vzniku či je minimálně vyžadována z důvodů evidenčních.¹⁰ Pokud byla společnost takto zapsána, bude osobním statutem právní řád sídla registrovaného ve veřejném rejstříku či knize. Pokud by přece jen takový zápis chyběl, rozhodující bude sídlo uvedené v zakladatelském dokumentu, tedy sídlo statutární.¹¹

2.2.1.1. Historie teorie inkorporační

Inkorporační teorie vznikla v 18. století v Anglii pro účely anglických hospodářských zájmů. V době kolonizace umožňovala anglickým společnostem působit v zámoří, aniž by se musely obávat, že bude ohrožen jejich kapitál či narušena jejich vnitřní organizace a pravidla. Přemístěná společnost totiž neztrácela ochranu svého domácího práva. Tato teorie se tedy velmi hodila pro potřeby zemí, které exportovaly svůj kapitál.¹²

Dnes se uplatňuje kromě České republiky např. i na Slovensku, v Itálii, Dánsku, Nizozemí, Švýcarsku, USA, v mnoha zemích východní Evropy a přetrvala i ve Velké Británii.¹³ Je zde však třeba uvést, že v ryzí podobě se dnes inkorporační teorie neuplatňuje prakticky nikde.¹⁴

⁹ KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. a kol. *Mezinárodní právo soukromé*. op. cit. s. 251 - 252.

¹⁰ KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. a kol. *Mezinárodní právo soukromé*. op. cit. s. 252.

¹¹ PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 235 .

¹² SCHWARZ, G. *Europäisches Gesellschaftsrecht.*, 1. Aufl. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2000 s. 106.

¹³ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. op. cit. s.72.

¹⁴ DĚDIČ, J.; ČECH, P. *Evropské právo společností*. 1. vyd. Praha: RNDr. Ivana Hexnerová - Bova Polygon, 2004. s. 37.

Teorie inkorporační představovala také výchozí teorii pro připravované mezinárodní smlouvy, jako byla Haagská úmluva o uznávání zahraničních společností z roku 1956. Ta však dodnes nevstoupila v platnost, jelikož ji ratifikovala pouze Belgie, Francie a Nizozemí a k ratifikaci bylo potřeba 5 států.¹⁵ Česká republika k ní nikdy ani nepřistoupila.¹⁶

Z teorie inkorporační vycházely i další mezinárodněprávní instrumenty jako byla Štrasburská úmluva o usazování společností z roku 1966 či Úmluva EHS o vzájemném uznávání společností a právnických osob z roku 1968,¹⁷ k jejíž ratifikaci však také nedošlo.¹⁸

2.2.1.2. Výhody inkorporační teorie

Úprava založená na inkorporačním principu je především velmi liberální. Při expanzi na zahraniční trhy jsou totiž domácí státy flexibilní. Společnosti se mohou přesouvat z místa na místo a nemusí se obávat, že pozbudou právní jistoty ohledně platnosti vnitřní organizace společnosti a rozsahu odpovědnosti a ručení společníků.¹⁹ Při přemístění právnické osoby totiž dochází k zachování její právní osobnosti.

Další výhodou představuje rychlé a jasné určení osobního statutu. Stačí pouze nahlédnout do veřejných rejstříků či zakladatelského dokumentu, kde je vše černé na bílém a není tedy dán příliš prostor pro spekulace, jak by se mohlo stát v případě určování osobního statutu dle teorie sídla. Takto určený osobní statut je navíc dán již navždy. Tato situace tedy vede i k právní jistotě všech účastníků daného právního vztahu.²⁰

Do jisté míry tato teorie také respektuje autonomii vůle zakladatelů. Nemohou si sice na území státu, kde společnost zakládají, libovolně zvolit právo státu, podle něhož

¹⁵ Viz čl. 11 Haagské úmluvy.

¹⁶ Dále viz KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. a kol. *Mezinárodní právo soukromé*. op. cit. s. 253.

¹⁷ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. op. cit. s. 72.

¹⁸ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. op. cit. s. 64.

¹⁹ DĚDIČ, J; ČECH, P. *Evropské právo společností*. op. cit. s. 34.

²⁰ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. op. cit. s. 73.

ji založí, avšak mohou se svobodně rozhodnout, kde danou společnost založí. Svobodně si tedy zvolí stát, kde jejich společnost bude mít statutární sídlo.²¹

Výhodná pak může být pro státy s kvalitním hmotným právem. Ty jsou totiž pro zakladatele společností lákavější, což ve svém důsledku vede k přílivu zahraničních investic do těchto států.²²

2.2.1.3. Nevýhody inkorporační teorie

Inkorporační teorie je v obecném slova smyslu teorií značně formální. Její slabou stránkou může být zjevná možnost jejího zneužití. Zakladatelé totiž mohou společnost založit na území státu, ke kterému nemá žádný vztah. Logicky budou raději využívat právních řádů, jež jsou flexibilnější, méně finančně nákladné a organizačně rychlejší.²³

Reálně by tak mohlo docházet k situacím, kdy například v Nizozemí vznikne společnost podle tamního práva a podřízená tomuto právu, která má však veškeré zaměstnance stejně jako řídicí orgány v České republice.

Takové společnosti, které jsou založeny ve státě, ke kterému reálně nemají žádný vztah, se nazývají *pseudo-foreign corporations*.²⁴ Jak již z názvu vyplývá, nejsou totiž v podstatě pro stát, ke kterému mají nejužší vztah společnostmi cizími. Jsou pouze formálně za společnosti cizí převlečené.²⁵

Z důvodu existence těchto společností je třeba často teorii inkorporační modifikovat ve prospěch teorie sídla. Dochází tak ke vzniku dalších předpisů upravujících přímo zahraniční společnosti.²⁶

V důsledku použití inkorporačního principu také může dojít k takzvanému Delaware efektu. Stát Delaware je jedním ze států USA, kde se historicky vyvinula

²¹ DĚDIČ, J.; ČECH, P. *Evropské právo společností*. op. cit. s. 34.

²² Tamtéž.

²³ DĚDIČ, J.; ČECH, P. *Evropské právo společností*. op. cit. s. 34 - 35.

²⁴ Nebo také *pseudo-foreign companies*.

²⁵ GROBFELD, B. *J. von Staudigers Kommentar zum Burgerlichen Gesetzbuch mit Einfuhrungsgesetz und Nebengesetzen. Internationales Gesellschaftsrecht*. Berlin: Sellier - de Gruyter, 1998. s. 13.

²⁶ Viz např. vznik nových zákonů upravujících i zahraniční osoby (*foreign corporations*) po vydání rozsudku ve věci *Western Airlines Inc. v. Sobieski*. V tomto případě se jednalo o leteckou společnost založenou podle práva státu Delaware, která však provozovala převážnou část své činnosti ve státě Kalifornie a ve státě Delaware nevyvíjela činnost žádnou. Kalifornský soud tehdy rozhodl, že společnost musí respektovat i předpisy státu Kalifornie.

obsáhlá a přehledná judikatura týkající se práva obchodních společností, která tak zakladatelům přinášela větší míru právní jistoty. Zároveň i normy upravující obchodní společnosti jsou zde značně liberální a založení společnosti v tomto státě bylo také finančně výhodné.²⁷

Delawarským efektem se nazývá odchod společností do států, kde pro ně existují výhodné podmínky.²⁸ V německém právu se pro tento jev používá i slovní spojení „*Flucht in die Oaseländer*“, tedy úprk do daňových rájů.²⁹

Delawarský efekt však není vždy považován za jev negativní. Objevují se i názory, že umožňuje nalezení optimálního nastavení ochrany, svobody usazování a samotné existence společnosti.³⁰ S tímto názorem se však neztotožňuji a domnívám se, že je třeba neopomíjet další možné nebezpečí spojené s Delawarským efektem, jímž je soubor právních ráďů států o největší přitažlivost pro nové společnosti.³¹ Tento jev se nazývá „*race to the bottom*“, což by se volně dalo přeložit, jako závod o to být nejhorší. Státy se pokoušejí nastavit podmínky svého právního řádu tak, aby byl ve vztahu ke společností co nejmírnější, a může tak dojít k poklesu ochrany třetích osob jako jsou zaměstnanci či věřitelé.³²

Dále je inkorporační teorii vytýkáno, že v jejím důsledku může docházet ke spojení norem různých právních ráďů. Jednak se použije řád určený podle inkorporačního principu a zároveň může pro určité otázky být použitelné právo sídla společnosti, a to zejména z důvodu ochrany veřejného pořádku³³, či dojde k uplatnění nutně použitelných norem.³⁴ Důsledkem pak bude štěpení osobního statutu společnosti, které je obecně považováno za nepříznivé, jelikož s sebou přináší určitou právní nejistotu.³⁵

²⁷ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. op. cit. s. 73.

²⁸ Nejedná se zde pouze o podmínky daňové, ale i o podmínky právní.

²⁹ GROBFELD, B. *J. von Staudigers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Internationales Gesellschaftsrecht*. op. cit. s. 8.

³⁰ Viz např. SYLLA, M. *Vývoj judikatury ESD v oblasti mezinárodního práva společností*. *Právní rozhledy* 21/2008. [online]. [cit. 9. 11. 2015]. s. 784. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz>.

³¹ Tamtéž.

³² DĚDIČ, J.; ČECH, P. *Evropské právo společností*. op. cit. s. 34 - 35.

³³ *Ordre public*.

³⁴ GROBFELD, B. *J. von Staudigers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Internationales Gesellschaftsrecht*. op. cit. s. 13.

³⁵ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. op. cit. s. 80.

Obecně se dá shrnout, že inkorporační teorie bude vyhovovat těm právním systémům, jež jsou spíše liberálnější.³⁶

2.2.2. Teorie sídla

Teorie sídla má své zastánce např. právě v Německu.³⁷ Rozšířené je tak i její označení jako *Sitztheorie*. Podle teorie sídla je pro statut společnosti rozhodný právní řád země, kde má daná společnost své sídlo. V tomto případě však není rozhodné sídlo uvedené v zakladatelských dokumentech, ale místo, kde společnost fakticky vykonává svou činnost. K určení tohoto místa však mohou být odlišné přístupy. Často jím bude místo, z něhož je společnost především spravována, jindy jím může být středisko provozu či hlavní místo podnikání nebo místo, kde jsou vedením společnosti přijímána zásadní rozhodnutí.³⁸

V případě teorie sídla musí být splněny dvě podmínky, aby došlo k uznání společnosti v daném státě. Musí zde mít, jak zapsané, tak i skutečné sídlo. Tato podmínka pak musí být splněna po celou dobu existence společnosti.³⁹

V případě teorie sídla je z praktického hlediska pak především významné, že společnost platně založená v jednom státě, která však má faktické sídlo ve státě jiném, nebude v tomto druhém státě uznávána. Ve svém důsledku tedy vede k vyloučení možnosti přeshraničního přemístění sídla společnosti, při kterém by byla zachována její identita.⁴⁰

2.2.2.1. Historie teorie sídla

Teorie sídla se vyvinula v polovině 19. století, kdy se začala prosazovat především ve Francii a v Německu. Ve Francii se od konce minulého století v judikatuře objevuje názor, že je třeba navazovat ne na sídlo statutární, nýbrž na *siège réel*, tedy na sídlo skutečné. Tím se francouzský právní systém bránil situacím, kdy by si společnosti zřizovaly svá sídla v zahraničí, aby se vyhnuly přísnějším regulacím na

³⁶ GROßFELD, B. *J. von Staudigers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Internationales Gesellschaftsrecht.* op. cit. s. 6.

³⁷ Nebo také dále např. ve Francii.

³⁸ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém.* op. cit. s. 81.

³⁹ DĚDIČ, J.; ČECH, P. *Evropské právo společností.* op. cit. s. 36.

⁴⁰ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém.* op. cit. s. 81.

území státu, kde pak fakticky vykonávaly svou činnost.⁴¹ K podobnému vývoji došlo i v Belgii, jež se však zase naopak bránila přílivu francouzských společností na své území.

V Německu vycházel tehdejší Říšský soud⁴² z teorie sídla již od roku 1882. Avšak přímo zakotvena v zákoně tato teorie nikdy nebyla. Uvádí se, že k tomu nedošlo především z toho důvodu, že teorie sídla měla v německém právním řádu a v rozhodovací činnosti soudů pevnou pozici a byla všeobecně známá.⁴³

Dnes se princip sídla dále uplatňuje především v Belgii, Lucembursku, Portugalsku, Rakousku, Řecku, Španělsku, Litvě, Polsku či např. v Rumunsku.⁴⁴

2.2.2.2. Způsoby určení místa sídla společnosti dle německé teorie

Jak jsem již uvedla v úvodu této kapitoly, samotné určení místa, kde má společnost své skutečné sídlo, může být poměrně komplikované a existují k němu různé přístupy. Nastíním zde alespoň pár nejčastěji zmiňovaných v německé literatuře.

2.2.2.2.1. Effektiver Verwaltungssitz

V německé literatuře se často uvádí pojem *effektiver Verwaltungssitz*, kdy se jedná o místo, z něhož je společnost skutečně řízena, kde dochází k zásadním rozhodnutím týkajících se každodenního fungování společnosti a k přijímání zásadních právních dokumentů jejími orgány. Pokud by pak na fungování společnosti měl rozhodující vliv určitý jedinec, který by měl svůj obvyklý pobyt jinde a řídil by tak společnost z jiného místa, než kde by se fyzicky nacházela její centrála, pak by rozhodujícím právním řádem byl právě právní řád místa pobytu tohoto jedince. Mankowski pak upozorňuje na aktuální možné komplikace při určování místa, z něhož je společnost skutečně spravována, kdy v dnešní době stále více dochází k využívání

⁴¹ Tamtéž.

⁴² *Reichsgericht*.

⁴³ TERSTEEGEN, J. *Kollisionsrechtliche Behandlung ausländischer Kapitalgesellschaften im Inland*. Mnichov: Verlag C. H. BECK, 2002. s. 18.

⁴⁴ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. op. cit. s. 83.

různých komunikačních zařízení (např. videokonference) a rozhodnutí jsou tak často přijímána současně na území více států.⁴⁵

Pro úplnost je zde třeba zmínit, že někdy se také v německé literatuře toto kritérium uvádí jako místo *Hauptverwaltung*, což je v podstatě označením místa hlavní správy,⁴⁶ nebo se používá výraz *der tatsächliche Sitz der Verwaltung* (skutečné místo správy).⁴⁷

2.2.2.2.2. Ort der Gesellschafterversammlung

V jiných případech je navrhováno jako rozhodné místo konání valné hromady. Takové kritérium se však zdá být příliš formální. Valná hromada se může konat na různých místech, která nemusí nutně úzce souviset se státem, kde společnost převážně vyvíjí svou činnost. Kloním se tak k názoru Tersteegen a sice, že takový způsob volby určujícího kritéria vůbec neodráží podíl dalších orgánů, jako jsou jednatelé a představenstvo na vedení společnosti.⁴⁸

2.2.2.2.3. Ort der Betriebsstätte/ des gewerblichen Schwerpunkts

Další možností je pak určení místa sídla podle místa provozu či místa podnikání společnosti. K této možnosti se někdy kloní ve Francii. Namítá se zde, že toto kritérium také není ideální, jelikož v daném místě nedochází k přijímání jednotlivých rozhodnutí, ale pouze k jejich aplikaci a tedy ani na tento stát není společnost nejužěji napojena, pokud se o jejím osudu rozhoduje v jiném státě.⁴⁹ S touto částí argumentu proti kritériu místa provozu či podnikání spíše nesouhlasím, jelikož se domnívám, že právě stát, kde společnost naplňuje smysl své existence, má užší vztah se společností než státy, kde se „pouze“ přijímají papírová rozhodnutí. Navíc dále především jeho obyvatelé jsou

⁴⁵ v. BAR, CH.; MANKOWSKI, P. *Internationales Privatrecht, Bd. 1.* Aufl. 2, Mnichov: Verlag C. H. BECK, 2003. s. 569-570.

⁴⁶ Viz např. KEGEL, G; SCHURIG, K. *Internationales Privatrecht.* 9. Aufl. Mnichov: Verlag C.H. BECK, 2004. s. 576.

⁴⁷ Srov. GROßFELD, B. *Internationales und Europäisches Unternehmensrecht: das Organisationsrecht transnationaler Unternehmen.* 2. Aufl. Heidelberg: Müller, 1995, s. 39 či v HOFFMANN, B.; THORN, K. *Internationales Privatrecht.* 8. Aufl. Mnichov: Verlag C. H. Beck, 2005. s. 213.

⁴⁸ TERSTEEGEN, J. *Kollisionsrechtliche Behandlung ausländischer Kapitalgesellschaften im Inland.* op. cit. s. 19.

⁴⁹ TERSTEEGEN, J. *Kollisionsrechtliche Behandlung ausländischer Kapitalgesellschaften im Inland.* op. cit. s. 22.

činností společnosti nejvíce zasahováni, popřípadě z její činnosti nejvíce těží. Také často právě na území tohoto státu bude mít společnost nejvíce svých zaměstnanců.

Na druhou stranu je třeba dát za pravdu argumentu, že určení sídla podle tohoto kritéria je poněkud komplikované u velkých společnostech, zvláště pokud své jednotlivé složky, které jsou pro jejich činnost esenciální, mají roztroušené v různých státech. Někteří autoři pak polemizují nad tím, zda by se měl statut společnosti měnit např. jen proto, že dojde k přenesení produkce ze státu X do státu Y.⁵⁰

2.2.2.3. Problematika koncernů

Mezi německými autory nepanuje příliš shoda v odpovědi na otázku, jakým právem se budou řídit poměry dceřiných společností, které jsou fakticky podřízeny svým matkám, jež často aktivně zasahují do jejich fungování a podnikatelských činností.

Mankowski ve svém díle uvádí příklad německých poboček velkých amerických a anglických advokátních kanceláří, které sice mají formu některé německé právnické osoby a jsou tak samostatnou entitou, ale reálně dostávají pokyny např. z New Yorku či Londýna. O tom, jakými případy se budou zabývat a které klienty přijmou, ve výsledku rozhoduje centrála mateřské společnosti. Dle něj pak tedy v těchto případech bude *effektiver Verwaltungssitz* právě New York či Londýn.⁵¹

Podle jiných názorů však v případě dceřiných společností, které jsou samy právnickými osobami, bude rozhodující místo, z něhož dceřiná společnost fakticky spravuje své záležitosti a to i pokud se řídí pokyny mateřské společnosti.⁵² Rozhodující pak bude *effektiver Verwaltungssitz* samotné dceřiné společnosti v situaci, že zde společnost prostřednictvím svých orgánů rozhoduje o svých záležitostech.⁵³

⁵⁰ TERSTEEGEN, J. *Kollisionsrechtliche Behandlung ausländischer Kapitalgesellschaften im Inland*. op. cit. s. 20.

⁵¹ v. BAR, CH.; MANKOWSKI, P. *Internationales Privatrecht*, Bd. 1. op. cit. s. 569-570.

⁵² KEGEL, G; SCHURIG, K. *Internationales Privatrecht*. op. cit. s. 576.

⁵³ Podobně také TERSTEEGEN, J. *Kollisionsrechtliche Behandlung ausländischer Kapitalgesellschaften im Inland*. op. cit. s. 22.

2.2.2.4. Výhody teorie sídla

Předností tohoto principu je především fakt, že podle něj se poměry společnosti řídí právním řádem státu, ke kterému má společnost nejužší vztah. Nevyznačuje se tedy v tomto ohledu formalismem podobně jako teorie inkorporační. Je zde v porovnání s teorií inkorporační omezena možnost volby právního řádu, kterým se budou řídit poměry společnosti. Pro právní řád není určující pouhá vůle zakladatelů, ale faktické skutečnosti.

S tím dále souvisí větší míra ochrany, kterou princip sídla poskytuje svým členům, investorům, věřitelům, zaměstnancům či společníkům. Rozhodným totiž bývá domácí právo, které tyto osoby znají spíše než právo cizího státu. Tato teorie bývá tak někdy v německé nauce označována pojmem *Schutztheorie*.⁵⁴

Další výhodou je, že princip sídla zabraňuje možnosti vzniku Delawarského efektu. Pokud by se statutární sídlo odlišovalo od místa, z něhož společnost fakticky vykonává svou činnost, automaticky nastupuje sankce, kdy společnost nebude dle právního řádu nadále existovat. Není k tomu potřeba žádný správní či soudní akt a systém se tak tedy sám reguluje.⁵⁵

Nakonec je jako přednost teorie sídla uváděno, že na mezinárodním poli zajišťuje větší míru důvěry v tuzemské společnosti. Pokud je totiž společnost úzce spojena s určitým státem, pak má tento stát zájem na tom, aby reguloval její poměry. V literatuře je uváděno, že zahraniční společnosti se tak většinou mohou spolehnout, že tento stát na činnost domácích společností dohlédne.⁵⁶

Obecně řečeno teorie sídla bude vyhovovat především státům, které kladou důraz na kontrolu společností a ochranu subjektů, jichž se jejich činnost přímo dotýká či jež jsou v úzkém vztahu k dané společnosti.⁵⁷

⁵⁴ SCHWARZ, G. *Europäisches Gesellschaftsrecht*. op. cit. s. 107.

⁵⁵ GROßFELD, B. *J. von Staudigers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Internationales Gesellschaftsrecht*. op. cit. s. 10.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Ať již se jedná o zaměstnance společnosti, její členy, společníky, či např. věřitele.

2.2.2.5. Nevýhody teorie sídla

První nevýhoda teorie sídla je zřetelná na první pohled. Zatímco se v případě inkorporační teorie stačí pouze podívat do zakládajících dokumentů či veřejného rejstříku, v případě teorie sídla může být prokazování skutečnosti, kde daná společnost své faktické sídlo má, o poznání složitější. Může to být oříškem nejen pro soudy či věřitele, ale i pro samotné společníky. Např. Tersteegen však toto nepovažuje za přesvědčivý argument. Přiznává sice, že určení skutečného sídla společnosti sice může být komplikovanější, ale to je podle něj vyváženo větší spravedlností a ochranou oprávněných zájmů, čemuž přikládá větší význam než jakýmsi obtížím. Podotýká také, že *Sitztheorie* má v německé judikatuře tak silné postavení a je tak rozvinuta, že její jednoznačnost napomáhá dostát větším nárokům na její aplikaci.⁵⁸

V dané věci souhlasím s názorem, že argument stojící na tvrzení, že užívání teorie sídla sebou může přinášet jisté těžkosti, sám o sobě k odmítnutí této teorie nestačí. Navíc se domnívám, že situací, kdy v tomto případě určení osobního statutu bude nepřiměřeně obtížné, nebude příliš.

Větší problém spatřuji ve snížení právní jistoty společností, ke kterému by mohla v důsledku teorie sídla vést. Pokud společnost bude vyvíjet činnost na území státu, v němž nemá své statutární sídlo, může dojít k neplatnosti jejího jednání nebo dokonce k její neexistenci na území, kde jedná.⁵⁹ Může být tak způsobena újma věřitelům, kteří se nebudou moci domáhat svých práv v místě, kde má daná společnost své faktické sídlo.⁶⁰

Riziko, že nastane podobná situace, pak paradoxně do jisté míry popírá ochranou funkci teorie sídla, kterou jsem uváděla mezi jejími výhodami výše.

⁵⁸ TERSTEEGEN, J. *Kollisionsrechtliche Behandlung ausländischer Kapitalgesellschaften im Inland*. op. cit. s. 22.

⁵⁹ To se stalo např. v případě známého pařížského podniku Moulin Rouge. Soud zde rozhodoval o žalobě na náhradu škody, které se domáhala jistá paní Jeanne Duparc na společnosti *Moulin Rouge, Attraction Limited*, jež byla založena podle anglického práva v Londýně. Společnost však veškerou svou činnost vykonávala v Paříži ve známém nočním podniku, účetnictví vedla ve francouzštině a její kapitál byl také pouze francouzského původu. Scházela se zde i její správní rada. V Londýně tedy bylo pouze její statutární sídlo. Soud zde vyslovil, že zakladatelé přijali formu anglické společnosti, aby se vyhnuli přísnější francouzské úpravě. Soud však prohlásil, že sám nemůže vyslovit neplatnost dané společnosti a žalobu zamítl. Stalo se tomu tak v podstatě proto, že společnost nebyla podle francouzského práva způsobilá k právům a tedy nemohla být účastníkem řízení. Ve svém důsledku se tedy nemohla domáhat náhrady škody osoba, která se cítila být společností poškozena.

⁶⁰ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. op. cit. s. 91.

Dále může být také složité určování sídla u nadnárodních koncernů. Jak jsem již zmiňovala, i němečtí autoři se liší v názorech, jak k dané problematice přistupovat. Pauknerová však tuto námitku nepovažuje za zásadní a dodává, že v mezinárodním koncernovém právu existuje bohatá judikatura, která poskytuje určitá schémata, jak v daných situacích postupovat.⁶¹

A nakonec z mého pohledu vůbec nejvýraznějším problémem teorie sídla je nemožnost jeho přemístění. Respektive přesněji řečeno tato teorie neumožňuje přemístění sídla společnosti do jiného státu, aniž by ta ztratila svou identitu. Pokud se bude společnost přemísťovat ze státu směrem ven, pak bude zpravidla státem, jehož úprava vychází z teorie sídla, sankcionována svým zrušením. Pokud se společnost bude přemísťovat do státu, pro jehož právní řád je rozhodná teorie sídla, bude tak muset být obvykle v novém státě zřízena znovu, protože nebude druhým státem uznána.⁶²

2.2.2.6. Neue Sitztheorie

Je zde na místě zmínit i takzvanou novou teorii sídla, se kterou přišel Spolkový soudní dvůr.⁶³ Podle něj bylo třeba na společnost založenou podle zahraničního práva, která však má své skutečné sídlo v Německu, pohlížet jako na společnost občanského práva, jejíž charakteristiku dále přiblížím v kapitole věnující se německým právníckým osobám. Společnosti tak byla přiznána právní osobnost a mohla vystupovat před soudem.⁶⁴

Podle této teorie se bude na zahraniční společnost pohlížet jako na jednu z forem německých osobních společností. Předpokladem takového přístupu je však určitá podobnost formy zahraniční společnosti s formou německou. Nová teorie sídla bývá často odmítána. Bývá kritizováno, že osobní společnosti nemohou být srovnávány s kapitálovými společnostmi.⁶⁵

⁶¹ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. op. cit. s. 92.

⁶² DĚDIČ, J.; ČECH, P. *Evropské právo společností*. op. cit. s. 36.

⁶³ *Bundesgerichtshof*.

⁶⁴ DILLING, J.; MUNTE, O. *Internationales Privatrecht*. 3. Aufl. Münster: Verlag Alpmann und Schmidt, 2008. s. 145.

⁶⁵ Tamtéž.

2.2.3. Kombinované systémy

Němečtí teoretici přišli ještě s dalšími teoriemi, které usilují o kompromis mezi teorií sídla a teorií inkorporační.

2.2.3.1. Differenzierungslehre

Autorem takzvané diferenční teorie je Grasmann. Podle této teorie se odlišují vnitřní a vnější záležitosti společnosti,⁶⁶ přičemž pouze vnitřní záležitosti se podřídí osobnímu statutu společnosti, který bude určen podobným způsobem jako u teorie inkorporační. Pro vnější záležitosti pak má být určeno rozhodné právo podobně jako u teorie sídla, tedy např. podle místa, kde společnost převážně vykonává svou činnost. Bývá zde však vytýkáno, že některé otázky (např. otázku ochrany věřitelů) je možné podřadit jak pod vnější, tak pod vnitřní záležitosti společnosti. Kritizována je také míra nejistoty, která je zde ještě výraznější než u teorie sídla.⁶⁷

2.2.3.2. Beitzkeho teorie

V případě, že by společnost založená podle cizího právního řádu vykonávala svou činnost či byla spravována z tuzemska, Beitzke navrhuje, aby rejstříkový soud nebo jiný podobný úřad určil lhůtu, ve které se má společnost přizpůsobit domácím poměrům. Pouze pokud by k reorganizaci do uplynutí této lhůty nedošlo, nebyla by existence této společnosti nadále uznávána. Této teorii je pak vytýkáno, že podobný postup nemá oporu v zákonech a také, že by nepřiměřeně zatěžoval rejstříkové soudy.⁶⁸

2.2.3.3. Überlagerungstheorie

Teorie překrývání či převrstvení vychází z jediného osobního statutu určeného dle inkorporačního principu. Pochází z USA, ale rozvinul ji německý autor Sandrock.⁶⁹ V zájmu ochrany věřitelů, společníků nebo dalších dotčených osob však připouští, aby se v případě, že má společnost své sídlo na území jiného státu než státu inkorporace,

⁶⁶ Ty odpovídají vnějšímu a vnitřnímu statutu společnosti.

⁶⁷ DĚDIČ, J.; ČECH, P. *Evropské právo společnosti*. op. cit. s. 38.

⁶⁸ GROBFELD, B. *J. von Staudigers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Internationales Gesellschaftsrecht*. op. cit. s. 8.

⁶⁹ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. op. cit. s. 106.

použily přednostně kogentní normy hostitelského státu, které slouží právě k ochraně věřitelů či společníků.⁷⁰ Této teorii bývá především vytýkáno, že v jejím důsledku dochází ke spojení norem různých právních řádů a tak k odklonu od jednotného statutu společnosti.⁷¹

2.2.4. Teorie kontroly

Jako další teorie určování osobního statutu bývá kromě teorie inkorporační a teorie sídla uváděna ještě teorie kontroly. Podle této teorie společnost podléhá právnímu řádu státu, ve kterém byla založena či ve kterém má své sídlo tehdy, pokud k tomuto státu přísluší i zakladatelé této společnosti, členové této společnosti, členové jejího vedení či další pro společnost významné osoby. Právo rozhodné pro společnost se tak určuje podle státní příslušnosti fyzických a právnických osob, které zde vykonávají rozhodující moc.⁷²

Teorie kontroly nabývala na významu především v dobách krizí a válečných konfliktů, konkrétně v souvislosti s normami zakazujícími obchodování s nepřítelem, tedy i s právnickými osobami, které nepřítel ovládá.⁷³

Takový zákon mají například v USA.⁷⁴ Podle něj má prezident v době národní pohotovosti právo rozhodovat o všech transakcích, které vykonávají osoby spadající pod svrchovanou pravomoc USA. Za tyto osoby jsou pokládány všechny společnosti, občané i osoby se stálým pobytem na území USA. V případě, že by taková osoba obchodovala s příslušníkem státu, se kterým je USA ve válečném stavu, dopouští se trestného činu.⁷⁵

V časech klidu a míru se však teorie kontroly příliš neuplatňuje. Někdy státy přenechávají kontrolu nad majetkovou účastí ve vymezených oblastech hospodářského života pouze tuzemským společnostem. Například podle českého zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem se povolení k obchodování s tímto

⁷⁰ GROBFELD, B. *J. von Staudigers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Internationales Gesellschaftsrecht.* op. cit. s. 9.

⁷¹ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém.* op. cit. s. 107.

⁷² PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém.* op. cit. s. 94 – 95.

⁷³ v. HEIN, J. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch.* 6. Aufl. Mnichov: Verlag C. H. Beck, 2015, s. 557.

⁷⁴ *Trading with the Enemy Act.*

⁷⁵ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém.* op. cit. s. 96.

materiálem vydá pouze právnické osobě, jejíž základní jmění je alespoň z 51 % tvořeno vklady od tuzemských osob.⁷⁶

⁷⁶ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. op. cit. s. 98.

3. Česká právní úprava

3.1. Vymezení pojmů „právní osoba“ a „společnost“

Právní osoby jsou definovány v § 20 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku („obč. zák.“) jako „*organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Právní osoba může bez zřetele na předmět své činnosti mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou.*“

Soukromé právo rozlišuje tři typy právnických osob. Prvním typem jsou soukromoprávní korporace, jejichž podstatu tvoří organizované společenství jiných osob. Jejich základem je tedy osobní složka. Druhou skupinu představují fundace, pro které je zásadní, že jejich základ tvoří majetek. Poslední skupinou jsou smíšené útvary, v nichž dochází k propojení osobní i majetkové složky. Typicky se jedná o ústavy.⁷⁷

Pojem právní osoba je pak pojmu obchodní společnost nadřazen. Obchodní společnosti jsou upraveny v zákoně č. 90/2012, o obchodních společnostech a družstvech („ZOK“). ZOK pro ně v § 1 používá jako zákonnou zkratku pojem společnost. Společnosti spolu s družstvy spadají pod pojem obchodní korporace.

Obecně jsou korporace upraveny v občanském zákoníku. Dle § 210 odst. 1 obč. zák. je korporací právní osoba, již vytváří společenství osob. Avšak korporace může být za určitých podmínek dle zákona i korporace tvořená jedním společníkem. ZOK dělí společnosti na osobní a kapitálové. Osobními společnostmi jsou pak veřejná obchodní společnost a komanditní společnost. Kapitálovými společnostmi jsou společnost s ručením omezeným a akciová společnost. Dále pak ZOK upravuje družstva.

Aby nedošlo ke zmatení pojmů, je pro úplnost ještě třeba doplnit, že v českém právním řádu existuje ještě entita, kterou jako společnost označuje občanský zákoník. Společnost podle občanského zákoníku (dříve sdružení dle § 829 a násl. starého občanského zákoníku) je pouze obligačním poměrem mezi stranami smlouvy a není tedy právní osobou.⁷⁸

⁷⁷ DVOŘÁK, J.; ŠVESTKA, J.; ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 268 – 270.

⁷⁸ Ustanovení § 2716 a násl. obč. zák.

3.2. Úprava osobního statutu společností v českém právu

3.2.1. Historický exkurz

Od roku 1918 se úprava určování osobního statutu společnosti řídila převzatou rakouskou právní úpravou. Vycházela tedy z teorie sídla.⁷⁹ V roce 1964 byl přijat zákoník mezinárodního obchodu⁸⁰ a stanovil jako rozhodnou inkorporační teorii, na kterou navázal v § 22 i starý obchodní zákoník⁸¹: „Právní způsobilost, kterou má jiná než fyzická zahraniční osoba podle právního řádu, podle něhož byla založena, má rovněž v oblasti českého právního řádu. Právním řádem, podle něhož byla tato osoba založena se řídí i její vnitřní právní poměry a ručení členů nebo společníků za její závazky.“

Analogicky se však podle tohoto ustanovení určoval i právní řád rozhodný pro právnické osoby, které nespádaly do režimu obchodního zákoníku, tedy nebyly obchodními společnostmi či družstvy.⁸²

Ustanovení bylo ve vztahu lex specialis k § 3 odst. 1 bývalého zákona o mezinárodním právu soukromém,⁸³ jehož význam pro právnické osoby byl předmětem diskuzí. V důvodové zprávě k tomuto zákonu se totiž autoři nevyjádřili k otázce, zda se ustanovení vztahuje jen na fyzické osoby nebo právě i na osoby právnické.⁸⁴ V ustanovení § 3 odst. 1 starého zákona o mezinárodním právu soukromém bylo konkrétně stanoveno, že: „Způsobilost osoby k právům a právním úkonům se řídí, nestanoví-li se v tomto zákoně něco jiného, právním řádem státu, jehož je příslušníkem.“

3.2.2. Současný stav

V současnosti je úprava obsažena v § 30 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém („ZMPS“). V odst. 1 § 30 ZMPS se uvádí: „Právní osobnost právnické osoby a způsobilost jiné než fyzické osoby se řídí právním řádem státu, podle něhož vznikla. Tímto právním řádem se řídí i obchodní firma nebo název a vnitřní poměry takové osoby, poměry mezi takovou osobou a jejími společníky nebo členy a

⁷⁹ Nález Nejvyššího soudu ČSR č. 13/183 z 28. 11. 1922.

⁸⁰ Zákon č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku.

⁸¹ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

⁸² PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. op. cit.s. 153.

⁸³ Zákon . č. 97/1963, o mezinárodním právu soukromém a procesním.

⁸⁴ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. op. cit.s. 153.

vzájemné poměry společníků nebo členů, ručení společníků nebo členů za závazky takové osoby a kdo za osobu jako její orgán jedná, jakož i její zánik.“

Pojem „jiná než právnická osoba“ se používá z toho důvodu, že v cizích právních řádech existují i takové entity, jimž není přiznána povaha právnických osob, avšak mohou vlastním jménem uzavírat obchody a být účastníky řízení před soudy. Aby nebyl narušen obchodní styk, přiznává jim český právní řád stejnou způsobilost jako řád příslušného cizího státu.⁸⁵ Jedná se například o osobní společnosti podle německého práva.

Ustanovení § 30 ZMPS obsahuje demonstrativní výčet otázek, které se podle osobního statutu společnosti posuzují. Kromě pojmů obchodní firma či název, jež asi není třeba dále rozebírat, zahrnuje výčet i vnitřní poměry společnosti. Jedná se především o organizační strukturu dané entity, působnost jejích orgánů, způsob formování její vůle, v případě korporací pak o podobu členství v ní, vznik členství a jeho zánik.⁸⁶ Dále se osobním statutem řídí i vztahy mezi právnickou osobou a jejími společníky či členy, včetně vymezení rozsahu jejich ručení za závazky právnické osoby a v neposlední řadě i způsob vzniku a zániku právnické osoby.

Nelze zde však nepřipomenout, že osobní statut hlavně rozhoduje o tom, zda se vůbec na daný útvar bude nahlížet jako na právnickou osobu.⁸⁷

Podobná úprava jako v § 30 odst. 1 ZMPS je také obsažena v § 3024 odst. 2 občanského zákoníku, kde se stanovuje, že: „*Způsobilost nabyvat práva a zavazovat se k povinnostem, kterou má jiná než fyzická zahraniční osoba podle právního řádu, podle něhož byla založena, jí náleží rovněž v oblasti českého právního řádu. Právním řádem, podle něhož byla tato osoba založena, se řídí i její vnitřní právní poměry a ručení jejích členů nebo společníků za její dluhy.*“

Z toho vyplývá, že zahraniční osoba je bez dalšího považována za právnickou osobu, pokud je právnickou osobou dle svého osobního statutu. Podobný přístup většinou existuje i v ostatních státech.

⁸⁵ PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. op. cit. s. 230.

⁸⁶ Dále viz PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. op. cit. s. 233.

⁸⁷ Dále viz KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. a kol. *Mezinárodní právo soukromé*. op. cit. s. 253.

Je tak třeba zkoumat, zda a do jaké míry určitý právní řád omezuje rozsah právní osobnosti a způsobilost právnické osoby k právnímu jednání. Například podle angloamerické teorie *ultra vires* může právnická osoba provádět pouze taková právní jednání, jež jsou přípustná podle jejího zakladatelského dokumentu.⁸⁸

V podstatě duplicitní úprava té stejné otázky je zdůvodňována snahou o jednoznačnost a srozumitelnost úpravy obsažené v občanském zákoníku.⁸⁹

3.2.2.1. Způsobilost jiné než fyzické osoby k běžným právním jednáním

V současném ZMPS je upravena způsobilost jiné než fyzické osoby k běžným právním jednáním. V odst. 2 § 30 ZMPS zákonodárce stanovil: „*Pro vázanost takové osoby z běžných jednání stačí, je-li k nim způsobilá podle právního řádu platného v místě, v němž bylo takové jednání učiněno.*“

Pro běžná právní jednání je hraničním určovatelem místo, kde právnická osoba právně jednala, uplatní se tedy *lex loci actus*. Pokud k právnímu jednání došlo na území více států, postačí, když právní jednání naplní požadavky pouze jednoho z nich.

Pojem „běžná jednání“, je třeba posuzovat vždy individuálně ve vztahu ke konkrétní osobě.⁹⁰ V zásadě půjde o jednání, která spadají do předmětu její činnosti, ale zároveň nelze definici omezit pouze na tato jednání. Budou sem patřit i jednání, které s předmětem její činnosti úzce souvisí. Zároveň existuje i možnost, že některá činnost sice svou povahou bude spadat do předmětu podnikání, avšak vzhledem ke svému nezvyklému rozsahu nebude posouzena jako činnost běžná.⁹¹

⁸⁸ Dále viz KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K., a kol. *Mezinárodní právo soukromé*. op. cit. s. 253.

⁸⁹ KUČERA, Z.; GAŇO, J. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2014. s. 78.

⁹⁰ BŘÍZA; BŘICHÁČEK; FIŠEROVÁ; HORÁK; PTÁČEK; SVOBODA. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 189.

⁹¹ K vymezení pojmu „běžný obchodní styk“ dále viz ZOK (např. § 37 nebo 57) či judikatura související s touto tematikou (např. judikáty Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 608/2011 ze dne 19. 12. 2012, 29 Cdo 2535/2009 ze dne 24. 6. 2010, 29 Cdo 4315/2008 ze dne 31. 3. 2009 či 23 Cdo 3867/2007 ze dne 9. 12. 2009).

3.2.2.2. Přemístění právnické osoby

O přemístění právnické osoby se hovoří v § 30 odst. 3 ZMPS: „*Právnická osoba se sídlem v České republice může být založena pouze podle českého právního řádu. Tím není dotčena možnost přemístit do České republiky sídlo právnické osoby založené podle právního řádu cizího státu, která má sídlo v zahraničí, jestliže to umožňují mezinárodní smlouva, přímo použitelný předpis Evropské unie nebo jiný právní předpis.*“

Věta první třetího odstavce přebírá úpravu starého obchodního zákoníku.⁹² Samotné přemístění sídla cizí právnické osoby na území České republiky je pak upraveno v § 138-142 obč. zák. a v § 59a až 59zb a 384a až 384p zákona o přeměnách obchodních společností a družstev.⁹³ Z ustanovení by pouze mohlo vyplývat, že na území České republiky může mít sídlo i právnická osoba, která se bude řídit zahraničním právem a to v důsledku jejího přemístění. Vzhledem k pravidlu obsaženému v § 138 obč. zák. však k něčemu takovému standardně nedojde.

Dle odst. 2 § 138 obč. zák. si totiž přemísťující se entity musí zvolit některou z českých forem právnických osob: „*Právnická osoba, která hodlá přemístit své sídlo na území České republiky, přiloží k návrhu na zápis do příslušného veřejného rejstříku rozhodnutí o tom, jakou právní formu české právnické osoby zvolila, a zakladatelské právní jednání vyžadované českým právním řádem pro tuto formu právnické osoby.*“

Je třeba zmínit, že § 30 odst. 3 ZMPS a § 138 obč. zák. již neobsahují pojem „*jiná než fyzická osoba*“, avšak hovoří pouze o osobě právnické. Dalo by se tedy spekulovat, zda by se dané normy uplatnily i na společnosti, které nemají právní osobnost ve smyslu § 15 odst. 1 obč. zák., jako je např. německá OHG nebo KG.⁹⁴ Nevidím zde však důvod, proč by se tato ustanovení neměla analogicky uplatnit i na tyto entity. Ostatně s touto možností počítá i odborná literatura. Pauknerová však při zmínění možnosti, že by návrh na zápis do obchodního rejstříku mohla podat zahraniční osoba, která však sama právnickou osobou není, upozorňuje, že musí být dle osobního statutu dané osoby zcela nesporné, že je způsobilá právnickou osobu založit. Dle jejího názoru by tedy nestačil pouze převažující názor o způsobilosti právnickou osobu založit

⁹² Konkrétně § 24 odst. 2 obch. zák.

⁹³ Zákon č. 40/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev.

⁹⁴ Tyto typy společností dále přiblížím v kapitole věnující se německé právní úpravě.

jako je tomu v německém právu, pokud se jedná o účast společnosti občanského práva na společnosti s ručením omezeným nebo na akciové společnosti.⁹⁵

Podobný závěr vyplývá i z české judikatury. Nejvyšší soud České republiky v rozsudku R 40/92 vyslovil, že: „*Rejstříkový soud se před zápisem a.s. do obchodního rejstříku musí zabývat také tím, zda účastníci zakladatelské smlouvy měli podle práva státu, na jehož území mají sídlo, právní subjektivitu k uzavření smlouvy tohoto druhu. K návrhu na zápis do obchodního rejstříku je nutné předložit k identifikaci zahraniční osoby, která podává návrh na zápis, výpis z obchodního rejstříku ze svého domovského státu. Jako společnosti ve smyslu českého práva jsou uznávány také německé společnosti s částečnou právní subjektivitou – OHG, KG, které mají povinnost se přihlásit k zápisu do obchodního rejstříku. GbR (společnost podle občanského práva – § 705 a násl. BGB) se do obchodního rejstříku nezapisuje. Nebude proto schopna předložit požadovaný výpis z obchodního rejstříku a tudíž nebude zřejmě uznána za způsobilou být účastníkem smlouvy o založení a.s.*“

Faktorem rozhodným pro to, zda je zahraniční osoba schopna podat návrh na zápis do českého obchodního rejstříku, tedy bude skutečnost, zda je v obdobném veřejném seznamu zapsána ve svém domovském státě a může tedy být identifikována.

Uvedená literatura i judikatura se týkají výkladu § 24 odst. 1 již neplatného obchodního zákoníku,⁹⁶ tedy podmínek majetkové účasti zahraničních osob na české právnické osobě. Domnívám se však, že stejně by se dala posuzovat i způsobilost zahraniční osoby, která není právnickou osobou, přemístit se na území České republiky, tedy její způsobilost založit zde novou právnickou osobu dle českého práva. Ostatně možnost, že by zahraniční osoba sama založila právnickou osobu na území České republiky byla v úpravě § 24 odst. 1 obch. zák. přímo zahrnuta.

V třetím odstavci § 138 obč. zák. se pak vyloženě uvádí použití českého právního řádu pro poměry právnické osoby po jejím přemístění⁹⁷: „*Vnitřní právní poměry právnické osoby se po přemístění sídla do tuzemska řídí českým právním řádem.*“

⁹⁵ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. op. cit. s. 149.

⁹⁶ „*Zahraníční osoba se může podle ustanovení tohoto zákona za účelem podnikání podílet na založení české právnické osoby nebo se účastnit jako společník nebo člen v české právnické osobě již založené. Může také sama českou právnickou osobu založit nebo se stát jediným společníkem české právnické osoby, pokud tento zákon jediného zakladatele nebo jediného společníka připouští.*“

⁹⁷ Tedy po jejím zapsání v příslušném veřejném rejstříku viz § 142 obč. zák.

Českým právním řádem se řídí i ručení jejich členů nebo členů jejich orgánů za dluhy právnické osoby, pokud vznikly po dni účinnosti přemístění sídla do tuzemska.“

Avšak právní skutečnosti, které nastaly před účinností přemístění, se budou řídit původním osobním statutem.

Ustanovení § 30 odst. 3. ZOK však respektuje i možnost, že mezinárodní smlouva, která je závazná pro Českou republiku či právo EU může stanovit i jiné pravidlo, jehož důsledkem by bylo zachování osobního statutu zahraniční právnické osoby i po jejím přemístění.

Co se pojmu sídla týče, tak v § 30 odst. 3 ZOK se míní sídlo zapsané, neboli statutární.⁹⁸ Půjde tedy o sídlo uvedené ve veřejném seznamu příslušného státu.⁹⁹ Skutečnost, že byla dána přednost zapsanému sídlu před sídlem skutečným odpovídá i judikatuře SDEU, čemuž se budu věnovat v části pojednávající o evropském právu.

3.2.2.3. Převaha inkorporační teorie s prvky teorie sídla

Obecně se dá tedy konstatovat, že současná úprava společností v mezinárodním právu soukromém obsažená v § 30 ZMPS a § 3024 odst. 2 občanského zákoníku vychází, jak již bylo na začátku kapitoly naznačeno, z teorie inkorporační. V českém právním řádu však dochází i k určité modifikaci této zásady. Podle § 137 odst. 1 obč. zák. je možné se dovolat skutečného sídla právnické osoby vůči sídlu zapsanému. Toto ustanovení směřuje především proti *letterbox companies*, neboli schránkovým právnickým osobám. To jsou společnosti, které na území státu, kde zapsaly své sídlo, mají pouze svou poštovní schránku, ale obchodní činnost ve skutečnosti vykonávají ve státě jiném.¹⁰⁰

⁹⁸ PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. op. cit. s. 235.

⁹⁹ V České republice se jedná o obchodní rejstřík.

¹⁰⁰ LAVICKÝ, P. *Občanský zákoník I: obecná část (§1-654): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 725.

3.2.2.4. Státní příslušnost společností

Český právní řád upravuje státní příslušnost společností v § 26 odst. 1 ZMPS, kde ve větě druhé stanovuje, že: „*Zahraniční právnickou osobou se rozumí právnická osoba se sídlem mimo území České republiky.*“

Stejnou úpravu pak obsahuje i § 3024 odst. 1 občanského zákoníku, kde je uvedeno, že: „*Za zahraniční osobu se považuje fyzická osoba s bydlištěm nebo právnická osoba se sídlem mimo území České republiky.*“ Dle odborné literatury se zde jedná o sídlo zapsané.¹⁰¹

V důvodové zprávě k občanskému zákoníku se pak k tomuto ustanovení uvádí, že je významné zejména pro ochranu spotřebitelů¹⁰² a také v souvislosti s přemístováním sídla právnických osob.¹⁰³

¹⁰¹ viz KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. a kol. *Mezinárodní právo soukromé*, op. cit. s. 252.

¹⁰² Např. v souvislosti se zvláštní informační povinností ukládanou zahraničním společnostem.

¹⁰³ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 89/2012 Sb. [online]. [cit. 11. 11. 2015]. s. 589. Dostupná z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

4. Německá právní úprava

4.1. Právnícké osoby a společnosti

Německý občanský zákoník¹⁰⁴ na rozdíl od toho českého obecnou definici právnícké osoby neobsahuje. Stejně tak literatura nerozlišuje mezi pojmy právnícká osoba a společnost. Většinou tak bývají používány jako synonyma.¹⁰⁵ Obecně je možné právnícké osoby rozdělit na právnícké osoby soukromého práva a právnícké osoby veřejného práva. Mezi právnícké osoby veřejného práva patří především stát¹⁰⁶, kraje, obce, a dále pak například církve nebo náboženské společnosti.¹⁰⁷

Německý právní systém rozeznává celou řadu typů právníckých osob soukromého práva. Dělí se na sdružení osob, tedy spolky¹⁰⁸ a účelová sdružení majetku, tedy nadace¹⁰⁹, kdy obě tyto formy jsou upraveny v BGB. Dále existují další typy právníckých osob, které jsou upraveny v jiných zákonech.¹¹⁰

Spolek je sdružením osob za účelem dosažení určitého společného cíle, přičemž má vlastní právní osobnost. Na rozdíl od nadace spolek disponuje svými členy, jejichž vůle je pro řízení spolku rozhodující.¹¹¹ Je také nezávislý na obměně členské základny.¹¹² Pokud spolek vzniká za jiným než podnikatelským účelem, nabývá právní osobnost již zápisem do veřejného rejstříku.¹¹³ Pokud však vzniká k podnikatelským účelům a zákon nestanoví jinak, vzniká až na základě propůjčení způsobilosti k právům a povinnostem státem.¹¹⁴

Existují však i spolky, které se do veřejného rejstříku vědomě nezapisují. Sem spadají odborové organizace a některé politické strany. Velmi se podobají klasickým spolkům, avšak zásadním rozdílem je, že nejsou právníckými osobami. Často bývají

¹⁰⁴ *Bürgerliches Gesetzbuch* („BGB“).

¹⁰⁵ Viz např. publikace BROX, H.; WALKER, W. *Allgemeiner Teil des BGB*. 39. neu bearbeitete Aufl. Mnichov: Verlag Franz Vahlen, 2015. s. 312.

¹⁰⁶ Tím je zde myšlena Spolková republika Německo jako celek (*Bund*) i jednotlivé země (*Länder*).

¹⁰⁷ PALANDT, O.; BASSENGE, P. (ed.). *Bürgerliches Gesetzbuch: BGB. Bd. 7*. 74. Aufl. Mnichov: Verlag C. H. Beck, 2015.s. 25.

¹⁰⁸ Německý *Verein*.

¹⁰⁹ Německý *Stiftung*.

¹¹⁰ BROX, H.; WALKER, W. *Allgemeiner Teil des BGB*. op. cit. s. 312.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² Na rozdíl od GbR.

¹¹³ § 21 BGB.

¹¹⁴ § 22 BGB.

označovány také jako právně nezpůsobilé spolky, na které se použijí normy upravující společnost podle občanského práva.¹¹⁵

Nadace jsou sdružením majetku k naplnění cíle určeného zakladateli nadace. Nemá žádné členy a pro naplňování jejího cíle je rozhodná pouze vůle zakladatelů obsažená v zakladatelské listině. Stejně jako spolek, má i nadace právní osobnost. V čele nadace stojí představenstvo.¹¹⁶

Nadace vzniká ve chvíli, kdy je uznána příslušnými úřady spolkové země, ve které má své sídlo.¹¹⁷

Jak jsem již zmínila výše, kromě spolku podle BGB existují ještě další právnické osoby soukromého práva, které jsou sdružením osob. Jedná se především o akciovou společnost¹¹⁸, společnost s ručením omezeným¹¹⁹, komanditní společnost na akcie¹²⁰, družstvo¹²¹ a pojišťovací spolek na bázi reciprocity¹²².

Německé právo dále zná tzv. *Gesamthandgemeinschaften*¹²³, kterým právní osobnost chybí a u kterých jejich členové zůstávají nositeli práv a povinností. Nejedná se tedy o právnické osoby.

Patří sem již zmíněný spolek bez právní způsobilosti¹²⁴, společnost podle občanského práva¹²⁵ a společenství¹²⁶.

Společnost podle občanského práva, v němčině se setkáváme se zkráceným označením GbR, je formou společnosti, která se podobá konceptu společnosti podle českého občanského zákoníku. Společníci se společenskou smlouvou zavážou k dosažení společného účelu způsobem ve smlouvě stanoveným, přičemž tak vzniká pouze závazkový vztah mezi společníky a závazky vzniklé z činnosti této entity jsou solidárními závazky společníků.

¹¹⁵ § 54 BGB.

¹¹⁶ BROX, H.; WALKER, W. *Allgemeiner Teil des BGB*. op. cit. s. 313.

¹¹⁷ § 80 BGB.

¹¹⁸ *Aktiengesellschaft* (AG), upravena v § 1 I 1 AktG.

¹¹⁹ *Gesellschaft mit beschränkter Haftung* (GmbH), upravena v § 13 I GmbHG.

¹²⁰ *Kommanditgesellschaft auf Aktien* (KGaA) je entitou, která kombinuje prvky akciové a komanditní společnosti. V zásadě je akciovou společností, jež však disponuje i osobou komplementáře, jenž osobně ručí za závazky společnosti. Upravena je v § 278 AktG.

¹²¹ *Eingetragene Genossenschaft* (eG) podle § 17 GenG.

¹²² *Versicherungsverein auf Gegenseitigkeit* (VVaG), § 15 VAG.

¹²³ *Personenvereinigungen ohne Rechtsfähigkeit*.

¹²⁴ *Nichtrechtsfähigen Verein*, § 54 BGB.

¹²⁵ *Gesellschaft des bürgerlichen Rechts*, § 705 BGB.

¹²⁶ *Gemeinschaft*, § 741 BGB.

Vedle klasického pojetí, podle něhož nemá GbR právní osobnost se však již objevily i protichůdné názory. Spolkový soudní dvůr ve svém rozsudku z 29. 1. 2001 společnosti částečnou právní osobnost a způsobilost k právním úkonům přiznal. GbR je tak např. způsobilá být účastníkem soudního řízení.¹²⁷

Podnikatelským potřebám pak nadále slouží veřejná obchodní společnost¹²⁸, komanditní společnost¹²⁹ a tichá společnost¹³⁰. Tyto společnosti sice nejsou právníckými osobami, ale do značné míry se jim podobají. Někdy se uvádí, že mají takzvanou relativní způsobilost k právům a povinnostem.¹³¹

Veřejná obchodní společnost, německy zkráceně OHG, je společností osobní a vyžaduje zápis do obchodního rejstříku. Společenská smlouva však nemusí být vyhotovena v písemné formě. Za závazky společnosti ručí společníci obvykle neomezeně, ale v určitých případech lze ručení omezit. OHG může žalovat a být žalována před soudem, nabývat práva a vstupovat do závazků.¹³²

Dalším typem osobní společnosti je partnerská společnost,¹³³ jež sdružuje příslušníky svobodných povolání.¹³⁴ I tato společnost může nabývat práv a povinností, zavazovat se, nabývat vlastnictví a má procesní způsobilost.¹³⁵

4.1.1. Srovnání s českou úpravou

Pokládám za zajímavé, že jakýsi rozdíl v přístupech k postavení právníckých osob vyplývá již z ustanovení upravujících sídlo v obou občanských zákonících. Český občanský zákoník dle § 136 považuje primárně za rozhodné sídlo zapsané ve veřejném rejstříku, přičemž dále v § 137 připouští i možnost dovolávat se skutečného sídla společnosti. Naopak dle § 24 BGB je sídlem spolku místo, z něhož je spolek spravován.

¹²⁷ STAVINHOVÁ, P., *K pojmu společnost v komunitárním stavu*. Právní fórum 12/2005. Wolters Kluwer. s. 457-460. Dostupné z: ASPI [právní informační systém].

¹²⁸ *Offene Handelsgesellschaft*, § 105 HGB.

¹²⁹ *Kommanditgesellschaft*, § 161 HGB.

¹³⁰ *Stille Gesellschaft*, § 230 HGB.

¹³¹ KÖHLER, H. *BGB Allgemeiner Teil*. Mnichov: Verlag C. H. Beck, 1996. s. 73-74.

¹³² STAVINHOVÁ, P., *K pojmu společnost v komunitárním stavu*. op. cit.

¹³³ *Partnerschaftsgesellschaft*, upravena v PatrGG.

¹³⁴ Např. advokáty, lékaře, daňové poradce, atd.

¹³⁵ Viz § 7 PartGG odkazující na § 124 a § 125 HGB.

Je třeba však doplnit, že v případě GmbH a AG, s nimiž se v hospodářském životě setkáme zřejmě častěji, zákon zaujal formálnější přístup a jako rozhodné považuje sídlo uvedené v zakladatelské listině společnosti.¹³⁶

4.2. Německé mezinárodní právo soukromé obecně

Hlavním pramenem německého mezinárodního práva soukromého je *Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche* („EGBGB“)¹³⁷, což v překladu znamená „Uvozovací zákon k německému občanskému zákoníku“. Dle ustanovení čl. 3. odst. 2 EGBGB se pak přednostně užijí normy obsažené v mezinárodních smlouvách uzavřených Spolkovou republikou Německo a v právních aktech Evropských společenství.

Původně měla být dle představ tvůrců BGB úprava mezinárodního práva soukromého zachycena v první nebo v šesté knize tohoto zákoníku. K tomu však nakonec z politických důvodů nedošlo a dne 18. 8. 1896 tak vznikl uvozovací zákon k občanskému zákoníku. Ustanovení původního znění německého občanského zákoníku upravovala mezinárodní právo soukromé jen velmi povrchně. Dříve tak v Německu chyběla úprava závazkových vztahů a věcných práv.¹³⁸ Navíc většina kolizních norem pouze uváděla, kdy se použije německého právního řádu.¹³⁹

Úprava mezinárodního práva soukromého se v EGBGB dělí na dvě části; všeobecnou a zvláštní. Všeobecná část obsahuje pravidla, která se uplatní ve všech jeho oblastech. Jedná se o pravidla obsažená v čl. 3 až 6 EGBGB upravující vztah zákona k nařízením Evropské unie, používání zpětného a dalšího odkazu, veřejný pořádek a osobní statut.

Normy obsažené v čl. 7. až 46 EGBGB pak dále upravují právo rozhodné pro konkrétní oblasti právních vztahů. Nejprve je upraveno mezinárodní právo rodinné, dědické, následuje právo závazkové a mimosmluvní závazkové vztahy.

Systematika EGBGB odpovídá systematice BGB.

¹³⁶ Viz § 5 AktG. a § 4a GmbHG.

¹³⁷ Dále jen EGBGB.

¹³⁸ BĚLOHLÁVEK, A. *Mezinárodní právo soukromé evropských zemí*. Praha: C.H. Beck, 2010. s. 224.

¹³⁹ Úprava tedy vycházela z koncepce jednostranné kolizní normy.

4.3. Úprava osobního statutu společností v německém právu

Všeobecně se právní osobnost a svéprávnost osob řídí dle čl. 7 odst. 1 EGBGB podle právního řádu státu, k němuž osoba náleží.¹⁴⁰ Až jako náhradní se pak uplatní kritérium obvyklého pobytu osoby.

Dle německé nauky však právnické osoby nemají státní příslušnost. U právnických osob se pouze rozlišuje, zda se jedná o tuzemské či cizí entity a toto rozlišení může být dle předpisů různých států odlišné. V tom se liší od státní příslušnosti fyzických osob, jež je podle německých učenců jednoznačná. Právnické osoby nemají podle německé nauky ani obvyklý pobyt. Mají však něco podobného, a tím je jejich sídlo.¹⁴¹

Problematiku sídla právnické osoby a práva rozhodného pro právní osobnost právnické osoby však uvozovací zákon dále neupravuje.¹⁴²

Jak jsem však již zmínila v kapitole věnující se teorii sídla, německé soudy tradičně vycházejí právě z ní. Již roku 1904 stanovil Říšský soud ve svém rozhodnutí, že pokud se společnost řídí jiným právem než právem státu, z něhož je řízena a spravována, není platně založena.¹⁴³

Judikatura týkající se otázky určování osobního statutu se vyznačuje určitou stálostí a za sídlo společnosti velice často považuje místo, kde se nachází *effektiver Verwaltungssitz* společnosti. Toto kritérium jsem již rozebírala v kapitole věnující se teorii sídla. Často se v literatuře cituje rozhodnutí Spolkového soudního dvora z 21. 3. 1986,¹⁴⁴ dle kterého je sídlem místo, kde jsou zásadní rozhodnutí vedení podniku efektivně převáděna do běžných jednatelských úkonů.¹⁴⁵

Avšak rozhodně se nedá říci, že soudy vždy argumentují striktně pouze teorií sídla. Přístup německých soudů se mění především pod vlivem judikatury SDEU v oblasti přeshraničního přemísťování společností.

Například v rozhodnutí z 14. 3. 2005 Spolkový soud vyslovil názor, že v případě společnosti, jež byla založena dle cizího práva, avšak své skutečné sídlo má v Německu,

¹⁴⁰ SONNENBERGER, H. J. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*. 5. Aufl. Mnichov: Verlag C. H. Beck, 2010, s. 1557.

¹⁴¹ v. BAR, CH.; MANKOWSKI, P. *Internationales Privatrecht*, Bd. 1. op. cit. s. 569.

¹⁴² KEGEL, G; SCHURIG, K. *Internationales Privatrecht*. op. cit. s. 569.

¹⁴³ GROßFELD, B. *Internationales und Europäisches Unternehmensrecht: das Organisationsrecht transnationaler Unternehmen*. op. cit. s. 39.

¹⁴⁴ Rozsudek BGH z 21. 3. 1986, BGHZ 97, s. 269 a násl.

¹⁴⁵ v. BAR, CH.; MANKOWSKI, P. *Internationales Privatrecht*, Bd. 1. op. cit. s. 569.

bude pro tuto společnost rozhodné cizí právo. V tomto konkrétním případě se jednalo o anglickou *private limited company*, která nebyla zapsána v německém obchodním rejstříku, i když zde měla své skutečné sídlo. Podle rozhodnutí soudu se pak ručení jednatelů mělo řídit dle práva státu, kde byla společnost založena, tedy dle práva anglického.¹⁴⁶

V roce 2008 došlo navíc k přijetí novelizace, označované zkratkou MoMiG,¹⁴⁷ která od základů zreformovala úpravu GmbH a která pracuje spíše s teorií inkorporační. Tento zákon totiž umožňuje německým společnostem přemístění sídla do zahraničí.¹⁴⁸

Pro úplnost je třeba zmínit, že výše uvedené platí i pro společnosti bez právní osobnosti, jejichž existenci v německém právním řádu jsem již zmiňovala. Způsob určování osobního statutu se tak použije přiměřeně poměrům dané společnosti.¹⁴⁹

4.3.1. Pokus o kodifikaci práva obchodních společností v EGBGB

Dne 7. 1. 2008 představilo spolkové ministerstvo vnitra¹⁵⁰ pozměňovací návrh k EGBGB, konkrétně ke článku 10,¹⁵¹ přičemž tento návrh upravoval právě mezinárodní právo společností, spolků a právnických osob obecně.

Dle tohoto návrhu:

1. Společnosti, spolky a právnické osoby podléhají právnímu řádu státu, ve kterém byly zapsány ve veřejném rejstříku (čl. 10 návrhu).
2. Přeměna společností (především v případech fúzí), spolků a právnických osob se řídí právem státu, kde byla daná entita založena (čl. 10a návrhu).
3. Společnost může podléhat právnímu řádu jiného státu při současném zachování své identity, pokud to právní řád jiného státu dovolí (čl. 10b návrhu).

¹⁴⁶ v. HEIN, J. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*. op. cit. s. 567.

¹⁴⁷ *Gesetz zur Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen* (MoMiG) z 23. 10. 2008.

¹⁴⁸ PALANDT, O.; BASSENGE, P. (ed.). *Bürgerliches Gesetzbuch: BGB. Bd. 7*. op. cit. s. 2619.

¹⁴⁹ KROPOLLER, J. *Internationales Privatrecht*. 5. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 2004. s. 588.

¹⁵⁰ *Bundesjustizministerium*.

¹⁵¹ Návrh byl tak tedy označován pojmem *Art. 10 EGBGB-Entwurf*.

Novelizace EGBGB by tak v podstatě vedla k odklonění se od teorie sídla a k dominanci teorie inkorporační.¹⁵² Z politických důvodů k ní však nedošlo a tak je třeba nadále vycházet především z judikatury.¹⁵³

4.3.2. Přemístění společnosti

Jak již bylo naznačeno, EGBGB v současné době neupravuje ani případy přemísťování společností. Obecně se v případech přemísťování společností rozlišují dvě situace; *Wegzug* a *Zuzug*,

Pojem *Wegzug* se dá volně přeložit jako přemístění společnosti směrem ven. Půjde tedy o případy, kdy se společnost založená podle německého práva bude přemísťovat do zahraničí, což povede ke ztrátě právní osobnosti dle německého práva. Pokud se společnost bude přemísťovat do státu, který taktéž vychází z teorie sídla, bude zpravidla potřeba založit společnost dle místních předpisů, aby byla novým právním řádem uznána. Pokud by se společnost přemísťovala do státu, jehož úprava mezinárodního práva společností je založena na teorii inkorporační, budou normy tohoto státu odkazovat zpět na německý právní řád, jelikož podle něj byla společnost založena.¹⁵⁴ Jak jsem však již uvedla, německý právní řád této společnosti již nadále právní osobnost přiznávat nebude.

Tak kupříkladu německá GmbH přemístí své sídlo do Anglie. Nadále se tedy podle německé teorie sídla nebude řídit německým právním řádem, avšak anglické právo bude naopak na základě teorie inkorporační zpět na německé právo odkazovat.¹⁵⁵

Pojem *Zuzug* označuje případy, kdy dojde k přemístění skutečného sídla společnosti založené dle cizího práva na území Německa. To povede ke změně statutu společnosti. Vzhledem k tomu, že německé právo rozeznává pouze určité typy společností, nebudou cizí formy společností právním řádem rozpoznány. Společnost tedy bude muset být znovu založena v Německu. Existuje však ještě možnost, že bude

¹⁵² ENDERS, T. *Grundzüge des Internationales Wirtschaftsrechts*. Mnichov: Verlag Franz Vahlen GmbH, 2013. s. 32.

¹⁵³ PALANDT, O.; BASSENGE, P. (ed.). *Bürgerliches Gesetzbuch: BGB. Bd. 7*. op. cit. s. 2619.

¹⁵⁴ ENDERS, T. *Grundzüge des Internationales Wirtschaftsrechts*. op. cit. s. 33.

¹⁵⁵ SCHWARZ, G. *Europäisches Gesellschaftsrecht*. op. cit. s. 33.

na společnost pohlíženo jako na OHG či GbR. V případě, že se bude jednat o společnost založenou za účelem podnikání, bude na ni pohlíženo jako na OHG. Pokud by se jednalo o společnost založenou za jiným účelem, půjde pak o GbR.¹⁵⁶ Bude tomu tak podle nové teorie sídla, kterou jsem zmiňovala již dříve.¹⁵⁷

Praktické dopady tohoto přemístění si dovoluji demonstrovat na následujícím příkladu. Nizozemská společnost přemístí své skutečné sídlo do Německa. Vzhledem k tomu, že však nebyla založena dle německého práva a nebude zapsána v německém veřejném rejstříku, nebude z pohledu německého práva existovat. Z pohledu nizozemského právního řádu se však nic nezmění a společnost bude dále považovat za nizozemskou. V případě, že by pak uzavřela například kupní smlouvu, bude pro nizozemského soudce smluvní stranou, z pohledu německého soudce však společnost nebude vůbec existovat a nebude tak ani ručit za své závazky.¹⁵⁸

¹⁵⁶ DĚDIČ, J.; ČECH, P. *Evropské právo společností*. op. cit. s. 36-37.

¹⁵⁷ ENDERS, T. *Grundzüge des Internationales Wirtschaftsrechts*. op. cit. s. 33.

¹⁵⁸ SCHWARZ, G. *Europäisches Gesellschaftsrecht*. op. cit. s. 113.

5. Právní úprava společností podle práva EU

Společnost je definována v druhém odstavci článku 54 SFEU¹⁵⁹: „*Společnostmi se rozumějí společnosti založené podle občanského nebo obchodního práva včetně družstev a jiné právnické osoby veřejného nebo soukromého práva s výjimkou neziskových organizací.*“

Společností jsou tak všechna zřízení, která splňují hospodářský účel, přičemž právní forma není rozhodná. Spadají sem společnosti jak soukromého (např. také spolky), tak veřejného práva a zároveň i entity bez právní osobnosti.¹⁶⁰ Pojem společnost se tedy vykládá značně široce. Dle nauky tento pojem zahrnuje všechna soukromá sdružení, ve kterých se dobrovolně sdružují osoby za určitým účelem.¹⁶¹

Vhledem k tomu, že právní úprava společností je v evropských státech velmi rozdílná, cílem evropské úpravy je stejně jako v jiných oblastech práva toto napětí zmírnit. Rozdíly se týkají zejména ochrany věřitele v širším slova smyslu, tedy poskytovatele úvěru, investora, vkladatele, zaměstnance a akcionáře. Nástrojem harmonizace je pak stanovení rovnocenného standardu ochrany, harmonizace vnitrostátních právních úprav obchodních společností, vzájemné uznávání společností mezi členskými státy a úprava nadnárodních evropských forem společností.¹⁶²

Finálním cílem sblížení právních řádů je zvýšení konkurenceschopnosti evropských korporací při současném zachování nutného standardu ochrany, zlepšení podmínek pro podnikání a usnadnění mobility v rámci Evropské unie. Mezi další cíle pak patří podpora volného pohybu kapitálu v rámci unie, usnadnění přístupu občanů k informacím týkajících se společností a zároveň usnadnění zveřejňování těchto informací a odstraňování překážek rozvoje společností.¹⁶³

Základní rámec harmonizace vychází z primárního práva, a to konkrétně z čl. 49 a následujících a dále čl. 63 a následujících SFEU.¹⁶⁴ Čl. 49 a články následující upravují svobodu usazování fyzických osob a společností a jsou jedním

¹⁵⁹ Dříve čl. 48 SES.

¹⁶⁰ TICHÝ, L.; ARNOLD, R.; ZEMÁNEK, J.; KRÁL, R.; DUMBROVSKÝ, T. *Evropské právo*. 5. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 373.

¹⁶¹ Pokud jsou naplněny podmínky stanovené právním řádem, může se jednat i o jedinou osobu.

¹⁶² TICHÝ, L.; ARNOLD, R.; ZEMÁNEK, J.; KRÁL, R.; DUMBROVSKÝ, T. *Evropské právo*. op. cit. s. 490.

¹⁶³ ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I.; PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 526-527.

¹⁶⁴ Dříve čl. 43 a násl. SES.

z nejvýznamnějších pilířů práva EU. Čl. 63¹⁶⁵ a články následující zase upravují volný pohyb kapitálu. Obecná kolizní norma, která by upravovala určení osobního statutu společnosti, však neexistuje.¹⁶⁶

Právo kapitálových společností bylo harmonizováno přijetím celé řady směrnic.¹⁶⁷ Pro členské státy jsou závazné cíle ve směrnicích stanovené, ale forma jejich provedení je už jejich individuálním rozhodnutím. Směrnice předpokládají transpozici do národních řádů v jimi stanovených lhůtách. Vzhledem k již zmíněné rozdílnosti úpravy práva obchodních společností v jednotlivých státech byla celá řada směrnic před přijetím značně okleštěna anebo v některých případech k jejich přijetí vůbec nedošlo.¹⁶⁸

Za významnou směrnicí v této oblasti považují směrnici o přeshraničních fúzích,¹⁶⁹ která byla do českého právního řádu transponována zákonem o přeměnách obchodních společností a družstev. Do doby přijetí této směrnice byla přeshraniční fúze společností možná pouze u společností, pro které bylo rozhodné právo států, které tuto fúzi připouštěly.

Pokud směrnice vzhledem ke svému charakteru přispívají ke sblížení právních řádů, pak nařízení vedou spíše k jejich sjednocení či unifikaci. Nařízení je totiž přímo účinné ve všech členských státech a právní regulace v něm obsažená má aplikační přednost před normami domácího státu.¹⁷⁰

V evropském právu obchodních korporací je jejich využití značně omezeno. Dochází k němu především při stanovení právního rámce jednotlivých forem evropských korporací. Nařízeními byly doposud upraveny tři právní formy obchodních společností: *evropská společnost, evropské hospodářské sdružení a evropská družstevní*

¹⁶⁵ Dříve čl. 56 a násl. SES.

¹⁶⁶ KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. a kol. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008 s. 61.

¹⁶⁷ Podrobněji viz DĚDIČ, J.; ČECH, P. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU, aneb, co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?*. 2. dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Bova Polygon, 2005, s. 39 - 40.

¹⁶⁸ ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I.; PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. op. cit. s. 528.

¹⁶⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/56/ES ze dne 26. října 2005 o přeshraničních fúzích kapitálových společností (Úřední věstník L 310/1 ze dne 25. 11. 2005).

¹⁷⁰ ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I.; PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. op. cit. s. 528.

společnost. Jejich výhodou je možnost libovolného přemístování svého sídla v rámci členských států EU.¹⁷¹

Tyto společnosti se řídí jednak unijním právem, tedy příslušným unijním nařízením, a jednak právem členského státu, v němž mají zapsané sídlo. Pokud své zapsané sídlo přemístí do jiného členského státu, budou se od účinnosti změny sídla řídit právem právě tohoto členského státu.¹⁷²

Dále Komise v dubnu roku 2014 předložila návrh směrnice upravující společnost s ručením omezeným s jediným společníkem.¹⁷³ Tento útvar se označuje jako *societas unius personae*, neboli SUP. Návrh ukládá členským státům povinnost zřídit novou formu společnosti, která je tvořena pouze jednou osobou. Nejedná se o zřízení nové nadnárodní formy společnosti, nýbrž o harmonizaci právních úprav společností s ručením omezeným v jednotlivých členských státech. Výhodou takového útvaru by pak bylo především jeho finančně nenáročný a jednoduchý založení. Sloužit má hlavně malým a středním podnikům v rámci EU.¹⁷⁴

5.1. Jednotlivé formy unijních obchodních korporací

5.1.1. Evropská společnost

Koncept evropské společnosti, neboli SE,¹⁷⁵ je upraven v nařízení Rady (ES) č. 2157/2001 o statutu evropské společnosti a ve směrnici Rady 2001/86/ES, kterou se doplňuje statut evropské společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců. Prostřednictvím SE je možné podnikat nejen ve státech EU, ale i v Norsku, Lichtenštejnsku a na Islandu.¹⁷⁶ Dále SE upravují národní zákony, v českém právu konkrétně zákon č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti.

¹⁷¹ ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I.; PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. op. cit. s. 561.

¹⁷² PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. op. cit. s. 237.

¹⁷³ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem COM/2014/0212 final - 2014/0120 (COD). [online]. [cit. 20. 12. 2015]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014PC0212&from=CS>.

¹⁷⁴ ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I.; PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. op. cit. s. 529 - 530.

¹⁷⁵ *Societas Europaea*.

¹⁷⁶ Tedy v zemích tvořících Evropský hospodářský prostor.

SE je právnickou osobou a kapitálovou společností v podobě akciové společnosti. Povinný základní kapitál činí nejméně 120.000 eur.¹⁷⁷ Členské státy však pro společnosti s určitým předmětem podnikání mohou vyžadovat i vyšší základní kapitál. Základní kapitál je pak rozvržen na akcie, přičemž součet jejich jmenovitých hodnot se rovná základnímu kapitálu. Akcionář ručí za závazky společnosti jen do výše svého upsaného základního kapitálu. Toto obecné pravidlo staví akcionáře ES do nevýhodné pozice oproti akcionářům akciové společnosti dle českého práva. Podle odborných názorů se tak na akcionáře SE uplatní stejná pravidla jako na akcionáře české AS. Tedy obecně pokud je národní úprava zákonného ručení méně přísná, použije se i u SE.¹⁷⁸

SE musí mít sídlo na území některého členského státu a musí se zde nacházet i její správní ústředí. Pokud určité otázky týkající se SE nejsou upraveny v nařízení ani ve speciálním zákoně, použijí se normy právní úpravy státu, v němž má SE své sídlo.¹⁷⁹

Nejvyšším orgánem SE je valná hromada, jejíž základní zásady fungování jsou upraveny nařízením. Její organizace, průběh a hlasování se řídí právními předpisy upravujícími akciovou společnost státu, kde má SE své sídlo. Koná se minimálně jednou za kalendářní rok do šesti měsíců od skončení účetního období. Obvykle při hlasování rozhoduje prostá většina hlasů.¹⁸⁰ SE může také vydat různé druhy akcií. Pak je stanovena povinnost hlasovat dle druhů akcií.¹⁸¹

Existují dva druhy uspořádání výkonných a řídicích orgánů SE: monistický a dualistický. Typ uspořádání si zvolí zakladatelé v zakladatelské smlouvě. Často volí systém správy, který je pro ně známý a vyzkoušený. Národní úpravy totiž většinou upravují pouze jednu z forem vnitřní struktury akciové společnosti.¹⁸²

¹⁷⁷ V případě České republiky musí být hodnotový ekvivalent vyjádřen v korunách.

¹⁷⁸ POKORNÁ, J.; HOLEJŠOVSKÝ, J.; LASÁK, J.; PEKÁREK, M. a kol. *Obchodní společnosti a družstva*. 1. vyd.. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 391.

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ Pokud nařízení nebo národní předpisy upravující akciovou společnost nevyžadují výraznější většinu.

¹⁸¹ ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I.; PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. op. cit. s. 553-554.

¹⁸² ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I.; PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. op. cit. s. 553-554.

5.1.1.1. Monistický systém

Samotný statut obsahuje pouze základní pravidla upravující monistický systém.¹⁸³ Podrobnější pravidla jsou pak obsažena v normách jednotlivých členských států.¹⁸⁴

Jak již napovídá název, v monistickém systému je kontrolní a řídicí funkce spojena v jednom orgánu. Tímto orgánem společnosti je správní rada.¹⁸⁵ Členský stát může stanovit, že generální ředitel či ředitelé odpovídají za běžné každodenní vedení společnosti za stejných podmínek, které platí pro akciové společnosti na území tohoto státu. Členy správního orgánu volí valná hromada, a ten pak volí ze svého středu svého předsedu a zasedá nejméně jednou za tři měsíce.¹⁸⁶ Na zasedání projednává průběh podnikání společnosti i její cíle do budoucna.

5.1.1.2. Dualistický systém

Dualistický systém vnitřní správy SE nemá na rozdíl od monistického systému pouze jeden správní orgán, ale disponuje dozorčím orgánem a řídicím orgánem.¹⁸⁷ Avšak podobně jako u monistického systému obsahuje nařízení pouze jeho obecnou úpravu a stanovení dalších pravidel ponechává domácím právním řádům. Členy řídicího orgánu volí a odvolává dozorčí orgán,¹⁸⁸ přičemž tento řídicí orgán může být i jednočlenný¹⁸⁹. Řídicí orgán je povinen minimálně jednou za tři měsíce informovat dozorčí orgán o činnosti, o předpokládaném vývoji podnikání společnosti a o všech záležitostech, které mohou významným způsobem ovlivnit fungování společnosti. Zároveň může dozorčí orgán tyto nezbytné informace po řídicím orgánu kdykoliv

¹⁸³ POKORNÁ, J.; HOLEJŠOVSKÝ, J.; LASÁK, J.; PEKÁREK, M. a kol. *Obchodní společnosti a družstva*. op. cit. s. 396.

¹⁸⁴ V případě České republiky se pak jedná o ZOK a dále speciální zákon o evropské společnosti.

¹⁸⁵ ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I.; PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. op. cit. s. 557.

¹⁸⁶ Přesný interval je stanoven ve stanovách společnosti.

¹⁸⁷ V českém právním systému označovány pojmy dozorčí rada a představenstvo.

¹⁸⁸ Český zákon o evropské společnosti však počítá i s variantou, kdy dle stanov SE bude volit členy představenstva valná hromada.

¹⁸⁹ Podobně jako u představenstva v českém právu.

požadovat. Členy dozorčího orgánu volí valná hromada. Tito členové pak dohlíží na činnost řídicího orgánu.¹⁹⁰

5.1.2. Evropské hospodářské zájmové sdružení

Evropské hospodářské zájmové sdružení („EHZS“) je obchodní korporací, jejímž cílem je usnadňovat či rozvíjet hospodářskou činnost svých členů a zlepšit jejich hospodářské výsledky. Není určeno k podnikání a slouží pouze doplňkovým a podpůrným činnostem. Důvody jeho založení jsou tedy značně omezené. Hodí se např. k propagaci produktů spolupracujících zemědělců či k provozování společného výzkumného centra.¹⁹¹

Má usnadnit společnou přeshraniční hospodářskou spolupráci na projektech celoevropského rozsahu mezi evropskými podniky.¹⁹² Jedná se totiž o velmi jednoduchou formu obchodní korporace, která umožňuje svým členům spolupracovat na společných cílech při zachování vlastní právní a ekonomické nezávislosti.

Tato forma obchodní korporace byla na evropské úrovni založena nařízením Rady (ES) č. 2137/85 o evropském hospodářském zájmovém sdružení. Předlohu má ve francouzské úpravě *groupement d'intérêt économique*.¹⁹³ Přiznává se mu způsobilost k právům a povinnostem, k právnímu a procesnímu jednání, avšak pouze na základě nařízení se nedá říci, že se jedná o právnickou osobu.¹⁹⁴

V České republice je problematika EHZS dále upravena v zákoně č. 360/2004 Sb., o evropském hospodářském zájmovém sdružení. Pokud pro určité záležitosti chybí speciální ustanovení, použije se česká úprava veřejné obchodní společnosti, které se sdružení nejvíce podobá, popřípadě úprava společnosti s ručením omezeným.¹⁹⁵

¹⁹⁰ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. op. cit. s. 20.

¹⁹¹ ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I.; PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. op. cit. s. 533.

¹⁹² FEIGERLOVÁ, M. *Evropské hospodářské zájmové sdružení aneb nová výzva pro podnikatele*. [online].[cit. 20. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/evropske-hospodarske-zajmове-sdruzeni-aneb-nova-vyzva-pro-podnikatele-27139.html>.

¹⁹³ ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I.; PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. op. cit. s. 534.

¹⁹⁴ Tou však může být na základě národních předpisů.

¹⁹⁵ POKORNÁ, J.; HOLEJŠOVSKÝ, J.; LASÁK, J.; PEKÁREK, M. a kol. *Obchodní společnosti a družstva*. op. cit. s. 384.

EHZS se zakládá smlouvou o sdružení a vzniká registrací.¹⁹⁶ Členy mohou být jak právnické osoby mající sídlo na území EU, tak fyzické osoby vykonávající průmyslovou, obchodní, řemeslnou či zemědělskou činnost, svobodné podnikání nebo poskytující služby na území EU. EHZS musí mít minimálně dva takové členy pocházející z různých států společenství. Členové pak ručí za závazky EHZS neomezeně. Nemají však povinnost poskytovat vklady či vytvořit základní kapitál při založení sdružení. Nejvyšším orgánem jsou společně jednající členové, kteří mohou ve vztahu k EHZS přijmout jakékoliv rozhodnutí. S výjimkou záležitostí upravených přímo nařízením se na rozhodování členů použijí ustanovení upravující rozhodování společníků veřejné obchodní společnosti.¹⁹⁷

Každý člen má jeden hlas, pokud smlouva o sdružení nepřidělí některým členům hlasů více.¹⁹⁸ O přijetí nového člena rozhodují jednomyslně.¹⁹⁹

Statutárním orgánem sdružení je jednatel či jednatelé.²⁰⁰ Ti řídí běžnou činnost sdružení a mají informační povinnost vůči členům. Nařízení dále spolu s národními právními řády určuje, jaké podmínky musí jednatelé splnit, aby svou funkci mohli vykonávat. Na výkon jejich funkce a odpovědnost za škodu jimi způsobenou se bude vztahovat úprava týkající se společnosti s ručením omezeným. Smlouva o sdružení může dále určit i další fakultativní orgány a jejich pravomoci.²⁰¹

5.1.3. Evropská družstevní společnost

Evropská družstevní společnost, zkráceně SCE,²⁰² je posledním typem nadnárodní obchodní korporace zřízené evropským právem.

Její úpravu obsahuje nařízení Rady (ES) č. 1435/2003 o statutu Evropské družstevní společnosti a směrnice Rady č. 2003/72/ES, která doplňuje statut evropské družstevní společnosti pravidly týkajícími se zapojení zaměstnanců. Tato směrnice byla

¹⁹⁶ Tedy zápisem do veřejného rejstříku.

¹⁹⁷ ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I.; PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. op. cit. s. 538.

¹⁹⁸ Žádný člen však nesmí získat většinu hlasů.

¹⁹⁹ Jednomyslně rozhodují např. i o změně předmětu sdružení či změně podmínek přijímání rozhodnutí. Další případy viz čl. 17 odst. 2 nařízení o EHZS.

²⁰⁰ Mají podobné postavení jako jednatelé společnosti s ručením omezeným.

²⁰¹ ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I.; PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. op. cit. s. 538-539.

²⁰² Z latinského *Societas Cooperativa Europaea*.

do českého právního řádu implementována zákonem č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti.

Jedná se o obchodní korporaci s neuzavřeným počtem členů, přičemž uspokojování jejich potřeb či rozvoj jejich sociální nebo hospodářské činnosti je hlavním účelem, pro který se zřizuje. V české právní úpravě se jí podobá a i podobnou funkci plní družstvo.²⁰³ V obou případech existují určité omezené účely, pro něž mohou být tyto společnosti založeny a omezený okruh činností, ke kterým mohou být určeny.²⁰⁴

Minimální základní kapitál je stanoven částkou 30.000 eur.²⁰⁵ Je rozdělen do podílů, které jsou ve formě na jméno. Ve stanovách SCE se uvádí, kolik podílů je třeba nabýt, aby se osoba stala jeho členem. Pokud není v dodatku společnosti uvedeno „s ručením omezeným“, ručí členové SCE za její dluhy celým svým majetkem, tedy neomezeně.²⁰⁶

Sídlo SCE se musí nacházet na území členského státu EU. Návrh na přemístění do jiného členského státu musí být uveřejněn v souladu s právními normami daného členského státu vztahujícími se na akciové společnosti.²⁰⁷

Stejně jako u SE existují u SCE dvě formy organizační struktury: monistická a dualistická. Konkrétní formu volí zakládající členové. V případě dualistického systému disponuje SCE představenstvem s kontrolní komisí. Představenstvo volí a odvolává kontrolní komise, popřípadě valná hromada, určí-li tak stanovy. Musí mít stejně jako kontrolní komise alespoň tři členy. SCE s monistickým systémem správy má pouze správní radu, která ji řídí i kontroluje a její členy volí a odvolává valná hromada. Její činnost organizuje předseda správní rady, který zároveň dohlíží na řádný výkon funkcí orgánů SCE a zastupuje ji v řízeních proti členům jednotlivých orgánů společnosti před orgány veřejné moci.²⁰⁸

²⁰³ KOVAL, J.; SOCHOROVÁ, P. *Evropská družstevní společnost*. epravo.cz [online]. [cit. 18. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/evropska-druzstevni-spolecnost-48836.html>.

²⁰⁴ ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I.; PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. op. cit. s. 559.

²⁰⁵ Může být pak vyjádřen v eurech či v národní měně.

²⁰⁶ ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I.; PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. op. cit. s. 559.

²⁰⁷ Tamtéž.

²⁰⁸ ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I.; PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. op. cit. s. 567-568.

Nejvyšším orgánem SCE je valná hromada a řeší zpravidla nejvýznamnější záležitosti týkající se fungování SCE. Musí se konat minimálně jednou za kalendářní rok, a to konkrétně do šesti měsíců od konce účetního období.²⁰⁹ Kromě řídicího a dozorčího orgánu v případě dualistického systému a správní rady v případě monistického systému, může valnou hromadu svolat i skupina členů, která disponuje alespoň 10% z celkového počtu hlasů, či jejíž členská základna čítá minimálně pět tisíc osob.²¹⁰ V případě početné členské základny SCE počítá nařízení i s možností stanovení schůzí úseků či oddělení, které budou na valné hromadě reprezentovány svými zástupci.²¹¹ Ti budou voleni nejdéle na dobu čtyř let.²¹²

Pokud stanovy neuvádějí něco jiného, náleží každému členu SCE na valné hromadě jeden hlas.²¹³ Velikost podílu zde nehraje roli.

²⁰⁹ Platí zde stejné pravidlo jako u SE.

²¹⁰ Stanovy mohou tyto hranice upravit jinak.

²¹¹ obdobnou funkci plní v českém družstevním právu shromáždění delegátů.

²¹² ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I.; PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. op. cit. s. 558 - 570.

²¹³ Stanovy mohou stanovit odlišné pravidlo, pokud to povolí právní řád členské země, kde SCE sídlí.

6. Svoboda usazování

Vzhledem k členství v Evropské unii je v obou státech právo obchodních společností velmi ovlivněno touto skutečností. Vstupem do EU se občanům otevřelo prostřednictvím provozoven, poboček či dceřiných společností mnoho nových podnikatelských možností za hranicemi své vlasti. Tyto nové příležitosti vychází ze svobody usazování, která umožňuje mobilitu podniků v rámci EU a dovoluje tak podnikatelům provozovat samostatně výdělečnou činnost na území cizího státu za podmínek stanovených pro státní příslušníky cizího státu.²¹⁴

Svoboda usazování je zakotvena v čl. 49 SFEU, který zní: *„V rámci níže uvedených ustanovení jsou zakázána omezení svobody usazování pro státní příslušníky jednoho členského státu na území jiného členského státu. Stejně tak jsou zakázána omezení při zřizování zastoupení, poboček nebo dceřiných společností státními příslušníky jednoho členského státu usazenými na území jiného členského státu.*

Svoboda usazování zahrnuje přístup k samostatně výdělečným činnostem a jejich výkon, jakož i zřizování a řízení podniků, zejména společností ve smyslu čl. 54 druhého pododstavce, za podmínek stanovených pro vlastní státní příslušníky právem země usazení, nestanoví-li kapitola o pohybu kapitálu jinak.“

Cílem tohoto ustanovení je umožnit vznik volného trhu v rámci EU a to odstraněním diskriminace na základě státní příslušnosti,²¹⁵ jelikož stanovuje, že osoby mohou zahájit a provozovat samostatně výdělečnou činnost, zakládat a řídit společnosti za podmínek stanovených právním řádem pro státní příslušníky členského státu, v němž je osoba usazena. Příslušníkům cizích států tak stát na svém území přiznává národní režim. Článek představuje speciální ustanovení k obecnému zákazu diskriminace podle čl. 18 a má hospodářskou povahu. Jeho smyslem není sloužit potřebám setrvání

²¹⁴ HABERSACK, M. *Europäisches Gesellschaftsrecht*. Mnichov: Verlag C. H. Beck, 2003. s. 8 – 9.

²¹⁵ Diskriminací na základě státní příslušnosti se rozumí jednání, kdy je za stejných podmínek zacházeno s občanem cizího státu hůře než s občanem vlastním. Diskriminaci lze rozdělit na diskriminaci přímou, kdy dochází ke znevýhodňování na základě státní příslušnosti a jedná se tak o vážnější formu diskriminace (viz např. 11/77, *Patrick* nebo C-208/00, *Überseering*), a na diskriminaci nepřímou, která se týká různých okolností spojených se svobodou usazování. Např. v kauze *Surinder Singh* (C 370-90) byl odepřen vstup na území členského státu manželce samostatně výdělečně činného příslušníka jiného členského státu, což mělo v důsledku klást překážky svobodě usazování.

v jiném členském státě, ale umožnit volbu místa pro výkon hospodářské činnosti.²¹⁶ Podnikatelské subjekty si tak zcela svobodně mohou vybrat místo svého podnikání pouze na základě toho, kde jsou pro to nejoptimálnější podmínky.

Čl. 49 SFEU má přímý účinek a není jej tedy nutné transponovat do vnitrostátního právního řádu.²¹⁷ Státy dále v zásadě nemohou nikterak této základní svobodě klást žádné překážky.²¹⁸ To však neznamená, že tato svoboda nemá své limity. Ty jsou ustanoveny v čl. 51, 52 a také do určité míry v čl. 53 odst. 2 SFEU. Jde o omezení týkající se činností, jež svým způsobem souvisí s výkonem veřejné moci. Dále jsou to omezení na ochranu veřejného pořádku, bezpečnosti a zdraví.

Podle mého názoru se všeobecně SDEU přiklání spíše k širšímu chápání pojmu svobody usazování bez ohledu na rozdíly v národních úpravách práva obchodních společností a klade vyšší nároky na prokázání potřebnosti jejího omezení na základě jednoho z uvedených důvodů. To můžeme pozorovat na vývoji judikatury SDEU, které se budu věnovat později.

6.1. Vymezení pojmu „svoboda usazování“

Pojem usazování není v textu článku přímo definován, což vede k jeho nejednoznačnosti. Je jej tedy třeba vykládat v kontextu ustanovení týkajících se ostatních základních svobod. Článek se vztahuje na určitou hospodářskou činnost. Nejde však o činnost závislou, jež spadá pod ustanovení o volném pohybu pracovníků, ani o činnost krátkodobou, týkající se volného pohybu služeb či o pohyb finančního kapitálu, který je upraven odpovídajícími ustanoveními o volném pohybu kapitálu. Aby se na činnost vztahovala svoboda usazování, musí naplnit několik znaků. Jedná se o výdělečnou činnost, jež je samostatná, dlouhodobá, či se jedná o založení a vedení podniku a to na území jiného členského státu. Z toho tedy plyne, že se svoboda usazování vztahuje pouze na občany EU (neaplikuje se tedy na občany třetích států) a to pouze tehdy, mají-li sídlo již někde v rámci EU.²¹⁹

²¹⁶ SYLLOVÁ, J.; PÍTROVÁ, L.; PALDUSOVÁ, H. a kol. *Lisabonská smlouva, Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 314.

²¹⁷ SDEU toto dovodil ve svém rozhodnutí ze dne 21. 6. 1974 ve věci *Reyners v Belgian State*, č. C - 2/74.

²¹⁸ Viz např. rozsudek SDEU ze dne 31. 3. 1993 ve věci *Dieter Kraus v Baden-Württemberg*, č. C-19/92.

²¹⁹ SYLLOVÁ, J.; PÍTROVÁ, L.; PALDUSOVÁ, H. a kol. *Lisabonská smlouva*. op. cit. s. 314.

Co se týče pojmu výdělečná činnost všeobecně, musí být vykládán na základě čl. 49 SFEU a ne na základě vnitrostátní definice pojmu a rozumí se jím tedy aktivní účast na hospodářském životě. Může se tak vztahovat i např. na činnosti v oblasti kultury (*C-45/93 Komise v Španělské království*) či vzdělávání (*147/86 Komise v. Řecko*). Peněžní zisk pak není bezpodmínečně nutný, aby byla definice naplněna.²²⁰ Avšak oprávnění plynoucí ze svobody usazování se nemohou domáhat společnosti, které za svůj cíl peněžní zisk nemají.²²¹

Samostatná činnost se dále vymezuje jako jednání vlastním jménem, na vlastní zodpovědnost a dle vlastního uvážení. Liší se tak od činnosti závislé, jež je vykonávána na základě příkazů.²²²

Dlouhodobostí se rozumí, že činnost není příležitostná, jako je tomu u poskytování služeb a také určitá stálost činnosti.²²³ Dá se říci, že pokud se poskytovatel natrvalo usídlil v jiném členském státě, dojde k naplnění znaku dlouhodobosti. Soud hodnotí dlouhodobost podle povahy poskytované služby, frekvence poskytování služeb, periodicity nebo kontinuity.²²⁴

Dále pak musí být naplněn unijní aspekt, tedy přeshraniční prvek. Ten existuje tehdy, pokud se podnikatelský subjekt zapojuje do hospodářského života ve státě, jehož není státním příslušníkem. Ve výjimečných situacích se může domáhat evropských základních svobod i ve státě, jehož je občanem.²²⁵

6.2. Primární a sekundární svoboda usazování

Všeobecně rozlišujeme mezi svobodou usazování primární a sekundární. Těžištěm primární svobody usazování je čl. 49 odstavec 2 SFEU a jedná se tedy o možnost přemístit či nově zřídit sídlo samostatně výdělečných osob v jiném členském státě.

²²⁰ TICHÝ, L.; ARNOLD, R.; ZEMÁNEK, J.; KRÁL, R.; DUMBROVSKÝ, T. *Evropské právo*. op. cit. s. 373.

²²¹ Viz rozsudek SDEU ze dne 29. 6. 1999 ve věci *Komise v. Belgie*, č. C-172/98.

²²² SYLLOVÁ, J.; PÍTROVÁ, L.; PALDUSOVÁ, H. a kol. *Lisabonská smlouva, Komentář*. op. cit. s. 314 - 315.

²²³ Viz rozsudek SDEU ze dne 15. 2. 1995 ve věci *Inasti v. Kemmler*, č. C53/95.

²²⁴ Viz rozsudek SDEU ze dne 30. 11. 1995 ve věci *Reinhard Gebhard v Consiglio dell'Ordinedegli Avvocati e Procuratori di Milano*, č. C-55/94.

²²⁵ TICHÝ, L.; ARNOLD, R.; ZEMÁNEK, J.; KRÁL, R.; DUMBROVSKÝ, T. *Evropské právo*. op. cit. s. 372.

Sekundární svoboda usazování pokrývá případy, kdy dochází ke zřizování zastoupení, pobočky nebo dceřiné společnosti na území cizího státu a vychází z článku 49 odstavce 1 SFEU. V rozsudku ve věci *Komise v. Francie*²²⁶ SDEU konstatoval, že subjekty si mohou formu pobočky svobodně zvolit.

6.3. Judikatura SDEU k problematice svobody usazování

6.3.1. Daily Mail²²⁷

V případě *Daily Mail* z roku 1987 se jednalo o spor mezi společností *Daily Mail and General Trust plc.* a *H. M. Treasury*, tedy britským ministerstvem financí. Britská společnost požádala v roce 1984 ministerstvo financí o povolení přemístění do Nizozemí. Prostřednictvím přemístění svého sídla se společnost chtěla především vyhnout placení vysokých daní z prodeje cenných papírů na území Velké Británie.

Jednání, ke kterým mezi společností a ministerstvem financí došlo, však nebyla příliš úspěšná. Společnost tak posléze podala žalobu, v níž se domáhala bezprostřední aplikace čl. 49 a 54 SFEU.

Vzhledem k tomu, že anglické právo vychází z teorie inkorporační, bylo všeobecně možné, aby společnost založená dle anglického práva přesunula své hlavní ústředí do jiného státu při zachování své původní právní osobnosti. Problematické však bylo, že anglické daňové zákony považovaly za daňové rezidenty na území Spojeného království pouze společnosti, které na tomto území soustřeďovaly svou hlavní správu. V podstatě se tedy řídily teorií sídla.²²⁸ Změna daňového domicilu pak byla podmíněna právě rozhodnutím ministerstva financí.

Soud ve svém rozhodnutí nejprve zdůraznil, že svoboda podnikání je jednou z hlavních zásad společenství.²²⁹ Ustanovení na její ochranu mají sice především zajistit, aby bylo se společnostmi všech členských států zacházeno stejně, avšak zároveň členskému státu původu zakazují, aby bránil svým příslušníkům a společnostem

²²⁶ Rozhodnutí SDEU ze dne 28. 1. 1986 ve věci *Komise v. Francie*, č. 270/83.

²²⁷ Rozhodnutí SDEU ze dne 27. 9. 1988 ve věci *The Queen v H. M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust plc.*, č. 81/87.

²²⁸ DĚDIČ, J.; ČECH, P. *Evropské právo společností*. op. cit. s. 41.

²²⁹ Rozhodnutí *Daily Mail*, bod 15.

založeným dle jeho práva podnikat v jiném členském státě a za tímto účelem i přemísťovat svá sídla.

V tomto případě soud vyhodnotil, že ustanovení práva Spojeného království odchodu společností nijak nebrání. Souhlas ministerstva financí je potřeba pouze, pokud si společnost, která přenáší svou ústřední správu do jiné země, zároveň chce podržet status společnosti dle britského práva a taková úprava není v rozporu s čl. 49 a 54 SFEU.

Soud také konstatoval, že SFEU problematiku hraničních určovatелů neřeší. Počítá s možností určení rozhodného práva jak podle zapsaného sídla společnosti, tak podle sídla její správy či podle místa, kde vyvíjí svou činnost. Vzhledem k tomu, že jasná úprava hraničních určovatелů chybí, není možné pouze ze znění čl. 49 a 54 vyvozovat, že společnost založená v jednom členském státě má právo přemístit svou hlavní správu do jiného členského státu při současném zachování si právní identity podle právního řádu prvního státu. SFEU a navazující směrnice²³⁰ totiž primární svobodu usazování přiznávají pouze fyzickým osobám a společnostem podle čl. 54 je přiznána pouze sekundární svoboda usazování.²³¹

Dále soud upozornil na skutečnost, že společnosti jsou na rozdíl od fyzických osob výtvořem národního právního řádu, jenž pak určuje jejich vznik i fungování.²³²

Dle německých autorů zastávajících teorii sídla SDEU v tomto rozhodnutí vyslovil, že v otázce způsobu určování osobního statutu společností dává v jeho právní úpravě volnou ruku jednotlivým členským státům a nemá ambice dané principy nastavit sám. Mělo tím dojít k oslabení argumentů směřujících proti teorii sídla a tím také k upevnění její pozice.²³³ Podle zastánců teorie inkorporační zase SDEU v podstatě nezaujal stanovisko ke sporu mezi oběma teoriemi a rozhodnutí tak považují za neutrální a odůvodnění dokonce za neuspokojivé, i když výsledek konkrétní kauzy akceptují.²³⁴

²³⁰ Konkrétně se jednalo o směrnici Rady č. 73/148 z 21. 5. 1973 o odstranění omezení pohybu a pobytu státních příslušníků členských států uvnitř Společenství v oblasti usazování a pohybu služeb.

²³¹ DĚDIČ, J.; ČECH, P. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU, aneb, Co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?* op. cit. s. 44.

²³² Rozhodnutí *Daily Mail*, bod 19.

²³³ v. BAR, CH.; MANKOWSKI, P. *Internationales Privatrecht. Bd. 2.* op. cit. s. 459.

²³⁴ PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém.* op. cit. s. 130.

Dalším významným rozsudkem zabývajícím se otázkou přemísťování společností byl rozsudek ve věci *Centros* z roku 1999.²³⁵

6.3.2. Centros

Případ *Centros* se týkal sekundární svobody usazování a problematiky tzv. formálních zahraničních společností, tedy společností, které jsou založeny podle právního řádu jednoho státu, aniž by v něm vykonávaly svou podnikatelskou činnost či na něj měly jinou vazbu.

Dánští zakladatelé společnosti se rozhodli založit společnost *Centros Ltd* na území Velké Británie, aby se tak vyhnuli placení vysoké částky, kterou dánské právo vyžadovalo pro základní kapitál. Založení společnosti ve Velké Británii bylo pak o poznání méně finančně náročné. Společnost *Centros* však zamýšlela podnikat na dánském území a tento úmysl nijak neskrývala. Zanedlouho po založení společnosti podala jednatelka společnosti návrh na zapsání její pobočky do dánského obchodního rejstříku. Sídlo společnosti ve Velké Británii mělo být pouze sídlem formálním, přičemž skutečným sídlem pak měla být právě její pobočka v Dánsku. Dánský rejstříkový soud však návrh na její zápis zamítl.

SDEU se zabýval otázkou, zdali je takový postup v souladu s čl. 49 a 54 SFEU. V této kauze zaujal poněkud odlišné stanovisko než v kauze *Daily Mail*. Rozhodl, že právní úprava, která umožňuje, aby jeden členský stát odmítl zapsat pobočku obchodní společnosti založené podle práva druhého členského státu, v němž však nevykonává žádnou činnost, je v rozporu s čl. 49 a 54 SFEU. Je tomu tak i v případě, kdy společnost plánuje vykonávat veškerou podnikatelskou činnost ve státě, kde bude provozovat pouze svou pobočku, a v podstatě se tak tímto postupem pouze vyhýbá nevýhodné právní úpravě obchodních společností tohoto státu. SDEU zde zkoumal, jaká omezení přemísťování společností jsou ještě ospravedlnitelná jako vhodný prostředek k ochraně veřejného zájmu a která jsou již diskriminačním zásahem do základních svobod. Obecně totiž ani svoboda usazování není absolutní a je možné ji omezit z důvodu veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a ochrany zdraví. Takové omezení však musí splnit čtyři podmínky:

²³⁵ Rozsudek SDEU ze dne 9. 3. 1999 ve věci *Centros Ltd. v. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen*, č. C-212/97.

- opatření se musí uplatnit nediskriminačním způsobem,
- musí se jednat o naléhavé důvody obecného zájmu,
- musí být způsobilé dosažení záměru, který sleduje, a
- nejít nad rámec toho, co je nezbytné k jeho dosažení.²³⁶

V tomto konkrétním případě SDEU shledal, že dánská úprava všechny podmínky nenaplnuje a je tedy již neproporcionální a nepřípustná. Především nebyla naplněna podmínka způsobilosti právní úpravy dosáhnout sledovaného cíle, tedy ochrany věřitelů a obchodních partnerů společnosti.

Z rozhodnutí SDEU: *„podmínky nejsou v projednávaném případě v původním řízení splněny. Především předmětná praxe není s to dosáhnout cíle ochránit věřitele, který má sledovat, protože pokud by příslušná společnost vykonávala činnost ve Spojeném království, její pobočka by byla zapsána do rejstříku v Dánsku, dánští věřitelé by tak byli ohroženi stejnou měrou. Dále, vzhledem k tomu, že společnost dotčená ve věci v původním řízení je společností podle anglického práva, a nikoliv společností podle dánského práva, její věřitelé jsou informováni o tom, že podléhá jiným právním předpisům než právním předpisům, které v Dánsku upravují zakládání společností s ručením omezeným a mohou se odvolat na určité právní předpisy Společenství, které je chrání, jako je čtvrtá směrnice Rady 78/660/EHS ze dne 25. července 1978 založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy o ročních účetních závěrkách některých forem společností (Úř. věst. L 222, s. 11) a jedenáctá směrnice Rady 89/666/EHS ze dne 21. prosince 1989 o zveřejňování poboček vytvořených v členském státě některými formami společností řídicích se právem jiného členského státu (Úř. věst. L 395, s. 36).“*

Obecné hranice pro opatření států uplatňujících teorii sídla však soud nenastavil.

²³⁶ Rozhodnutí *Centros*, bod 34.

²³⁷ Rozhodnutí *Centros*, body 35 a 36.

Rozhodnutí bylo bráno jako příklon SDEU k inkorporační teorii i když k jasnému odmítnutí teorie sídla zde nedošlo.²³⁸ Každopádně názorový posun SDEU v otázce svobody usazování obchodních společností je zde oproti rozhodnutí ve věci Daily Mail znatelný.

Postoj německých autorů k rozhodnutí ve věci Centros není jednotný. Zatímco někteří nepřipustili, že by rozhodnutí mělo nějaký význam pro uplatňování teorie sídla, jiní z něj dovozují, že se v něm SDEU vyjádřil o neslučitelnosti teorie sídla s čl. 49 a 54 SFEU.²³⁹

6.3.3. Überseering

Kauza *Überseering*²⁴⁰ z roku 2002 se týkala problematiky uznávání formálních zahraničních společností v hostitelských členských státech. SDEU zde přezkoumával kompatibilitu německé úpravy se svobodou usazování.

Überseering BV byla společnost založená v Nizozemí podle tamějšího práva, jež však posléze přemístila své skutečné sídlo do Německa. Tato společnost koupila hotel v německém Düsseldorfu a jiná německá společnost *Nordic Construction Company Baumanagement GmbH* jej měla zrekonstruovat na základě smlouvy o dílo. Práce stavební společnosti však nebyly dostatečně kvalitní a tak se společnost *Überseering* rozhodla domáhat nároků z odpovědnosti za vady soudní cestou. Soud však shledal, že společnost *Überseering* není způsobilá být účastníkem daného řízení, jelikož její skutečné sídlo se nachází v Německu, a proto má mít také německý statut společnosti. Společnost v Německu nebyla nikdy inkorporována a podle německého práva tedy nikdy platně nevznikla. Soud žalobu zamítl pro nepřipustnost. Spor se dostal až k Spolkovému soudnímu dvoru a ten předložil SDEU otázku, zda německá úprava obchodních společností neodporuje čl. 49 a 54 SFEU a zda mají členské státy povinnost posuzovat právní osobnost společnosti podle práva členského státu, v němž byla založena.

SDEU v tomto případě došel k názoru, že německá úprava zde opravdu se svobodou usazování koliduje. Soud konstatoval, že pokud je společnost platně založena

²³⁸ DĚDIČ, J.; ČECH, P. *Evropské právo společností*. op. cit. s. 42- 43.

²³⁹ KROPHOLLER, J. *Internationales Privatrecht*. op. cit. s. 564.

²⁴⁰ Rozhodnutí SDEU ze dne 5. 11. 2002, ve věci *Überseering BV v. Nordic Construction Company Baumanagement GmbH*, č. C-208/00.

podle právního řádu jednoho členského řádu, musí i druhý členský stát respektovat její právní osobnost, která je společnosti přiznána právním řádem, podle něhož byla inkorporována. Právní úprava, podle které je společnosti odepřena způsobilost být účastníkem soudního řízení, jelikož má společnost své skutečné sídlo v jiném státě než ve kterém byla inkorporována, pak podle SDEU není v souladu se svobodou usazování podle čl. 49 a 54 SFEU. V případě uznávání společností založených podle jiného členského státu nejsou přípustná žádná omezení. Právní úprava, jež vede k odmítnutí uznání společnosti založené podle právního řádu jiného členského státu, je automaticky nepřipustným zásahem do svobody usazování. Jestli je takový přístup proporcionální se v tomto případě tedy nemusí zkoumat.

V rozsudku *Überseering* se soud do jisté míry vymezil vůči názorům vysloveným v případě *Daily Mail*. Právě tvrzeními obsaženými v tomto rozsudku argumentovali zástupci Německa i společnosti *Nordic Construction Company Baumanagment GmbH*. SDEU zde však konstatoval, že rozsudek *Daily Mail* se dotýká jiné situace, a sice vztahu mezi státem inkorporace a společností, jež jej hodlá opustit a zároveň si chce zachovat osobní statut podle práva tohoto státu. Dále soud připomenul, že v tomto rozhodnutí pouze uznal právo státu určit pravidla, podle kterých společnosti na jeho území vznikají a dále fungují. Rozhodnutí se však již dále netýkalo pravidel, podle nichž členský stát nakládá se společnostmi, které vznikly podle právního řádu jiného členského státu.²⁴¹

Soud se dále vyjádřil k závěru vzneseném v případě *Daily Mail*, že problematiku rozsahu svobody přemísťování nelze až do doby, kdy bude výslovně unifikována, vykládat na základě čl. 49 a 54 SFEU. SDEU v případě *Überseering* tento svůj závěr poněkud pozměnil, když prohlásil, že se dotýkal pouze konkrétně kauzy *Daily Mail* a otázek s tímto případem spojených.

SDEU se zde tedy v otázce uznávání společností postavil mezi zastánce inkorporační teorie. Němečtí autoři se však neshodují v odpovědi na otázku, jaký význam mělo rozhodnutí *Überseering* pro německé mezinárodní právo společností. Podle některých názorů z něj pouze vyplývá, že je v případě přemístění cizí společnosti do Německa potřeba uznat její právní osobnost a její způsobilost být účastníkem řízení. V takovém případě by se dalo na zahraniční společnost pohlížet jako na GbR či OHG a

²⁴¹ Rozhodnutí *Überseering*, bod 40.

dále by použití teorie sídla mohlo být zachováno. Dnes již však Spolkový soudní dvůr a i některá německá nauka v daných případech dávají přednost aplikaci právního řádu členského státu, ve kterém byla společnost založena.²⁴² Takto se tedy do rozhodování německých soudů dostává inkorporační princip a v případech, jež svou problematikou spadají pod judikaturu SDEU, nahrazuje princip sídla.²⁴³

6.3.4. Inspire Art²⁴⁴

Společnost *Inspire Art* byla založená ve Spojeném království jako *private limited company by shares*, která v roce 2000 začala prodávat umělecké předměty prostřednictvím své pobočky v Amsterdamu. Za tímto účelem také podala návrh na zapsání své pobočky do tamního obchodního rejstříku. K návrhu však společnost nepřipojila firemní dodatek o tom, že se jedná o formální zahraniční společnost. Tento dodatek byl požadován na základě nizozemského zákona o formálně zahraničních společnostech.²⁴⁵ Zákon upravoval kapitálové společnosti, jež byly založeny podle cizího práva a přitom vykonávaly svou činnost především či pouze v Nizozemí a neměly skutečnou vazbu na stát, v němž byly založeny. Taková společnost pak měla povinnost zapsat do obchodního rejstříku kromě dalších dokumentů i znění svého zakládacího aktu v holandštině, francouzštině či němčině. Také měla povinnost uvádět na všech obchodních listinách, že se jedná o formálně zahraniční společnost a další údaje sloužící k ochraně třetích osob. V neposlední řadě musel splacený základní kapitál takové společnosti činit alespoň 18.000 eur, tedy částku odpovídající minimálnímu základnímu kapitálu společností s ručením omezeným podle nizozemského práva. Společnost *Inspire Art* však namítala, že zaprvé vůbec nesplňuje předpoklady čl. 1 WFBV, tedy nenaplnuje definici formálně zahraniční společnosti, a zadruhé je WFBV v rozporu s čl. 49 a 54 SFEU o svobodě usazování.

Ve věci *Inspire Art* SDEU vyslovil průlomové rozhodnutí, že právní úprava členského státu, která váže právo na zřízení pobočky společnosti založené podle právního řádu jiného členského státu na splnění podmínek stanovených národním právem pro výši minimálního základního kapitálu a odpovědnost jednatelů, odporuje čl.

²⁴² KROPHOLLER, J. *Internationales Privatrecht*. op. cit. s. 565.

²⁴³ Srov. PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. op. cit. s. 71-72.

²⁴⁴ Rozhodnutí SDEU ze dne 30. 9. 2003 ve věci *Kamer van Koophandel en Fabriekenvoor Amsterdam v Inspire Art Ltd*, č. C-167/01

²⁴⁵ Zákon *Wet op de formeel buitenlandse vennootschappen* z 7. 12 1993, dále jen WFBV.

49 a 54 SFEU.

Soud konstatoval, že pokud společnosti není prokázáno vyloženě podvodné jednání, není možné jí odpírat svobodu usazování zaručenou SFEU pouze na základě tvrzení, že prostřednictvím svého formálního založení v členském státě X se pouze snaží vyhnout přísnější právní úpravě členského státu Y, kde ve skutečnosti vykonává svou činnost.²⁴⁶ Naopak soud vyjádřil názor, že společnost zvolením liberálnější právní úpravy obchodních společností pro své vnitřní záležitosti pouze využívá svobody usazování v rámci společenství.

Soudní dvůr EU se také zabýval otázkou, zda omezení svobody usazování podle WFBV jsou přípustná podle čl. 52 nebo na základě naléhavých důvodů obecného zájmu. Úpravu podrobil testu proporcionality aplikovaným již v případě *Centros*, kterým však právní úprava obsažená v WFBV neprošla.

Z hlediska kolizní úpravy došlo rozsudkem *Inspire Art* k dalšímu posílení postavení inkorporační teorie v rámci judikatury SDEU. Bývá dokonce označován jako vítězství inkorporační teorie.²⁴⁷ Rozsudek se však nedotkl práva členského státu upravit si podle svého některý z hraničních určovatелů obsažený v čl. 54 SFEU a popřípadě společností tak bránit v odchodu do cizích členských států. Nedá se tedy rozhodně říci, že by v předmětném rozhodnutí došlo k objasnění všech otázek týkajících se kolizní úpravy a souvisejících s přeshraničním přemísťováním společností. Snaha EU tento typ mobility usnadňovat je zde však zjevná.

Ještě je třeba doplnit, že právě vývoj evropské judikatury zejména v případech *Centros*, *Überseering* a *Inspire Art* vedl německé zákonodárce k přijetí MoMiG.²⁴⁸

6.3.5. Sevic

Případ *Sevic*²⁴⁹ se týkal přeshraničních fúzí. *Sevic Systems AG* byla společnost založená podle německého práva se sídlem na území Spolkové republiky Německo, která uzavřela smlouvu o sloučení s lucemburskou společností *Security Vision Concept SA*. Smlouva počítala se zrušením lucemburské společnosti bez likvidace za současného převedení jejího jmění na společnost *Sevic Systems AG*, jež poté podala návrh na

²⁴⁶ Rozhodnutí *Inspire Art*, bod 139.

²⁴⁷ DĚDIČ, J.; ČECH, P. *Evropské právo společností*. op. cit. s. 531.

²⁴⁸ POKORNÁ, A. *Reforma GmbH – změny procesu založení společnosti*. Právní fórum 2010/11. Wolters Kluwer. Dostupné z ASPI [právní informační systém].

²⁴⁹ Rozhodnutí SDEU ze dne 13. 12. 2005 ve věci *SEVIC Systems AG* č. C-411/03.

zapsání přeshraniční fúze do německého obchodního rejstříku. Rejstříkový soud zápis odmítl s odůvodněním, že německé právo nezná fúze společností pocházejících z různých států.

SDEU v daném případě konstatoval, že přeshraniční fúze stejně jako další přeměny společností jsou zvláštním projevem svobody usazování a odpovídají tak potřebě řádného fungování vnitřního trhu společenství. I v tomto případě jsou tedy státy povinny respektovat svobodu usazování vymezenou v čl. 49 a 54 SFEU.

Dále soud stanovil, že německá právní úprava činí rozdíly mezi tuzemskými a cizími společnostmi, aniž by sledovala legitimní cíl slučitelný s SFEU, či byla odůvodněna naléhavým veřejným zájmem. Zároveň SDEU neshledal, že by úprava byla schopna dosáhnout sledovaného cíle a naplnila i podmínku nezbytnosti. Německá úprava zde v testu přiměřenosti tedy neobstála, a proto bylo judikováno, že není v souladu se svobodou usazování.

6.3.6. *Cartesio*²⁵⁰

Případ *Cartesio* se týkal přemístění směrem ven, tedy právní úpravy státu, ze kterého společnost odchází.

Cartesio byla maďarská komanditní společnost, jejíž návrh na přemístění sídla do Itálie byl zamítnut maďarským rejstříkovým soudem. Společnost v podstatě chtěla přemístit pouze své hlavní sídlo a nadále se řídit maďarským právem.

SDEU se pak měl vyjádřit k otázce, zda čl. 49 a 54 SFEU umožňuje maďarským úřadům požadovat, aby společnost nejdříve ukončila svou činnost v Maďarsku a přemístění sídla bylo zaznamenáno v maďarském obchodním rejstříku a bránit tak společností, aby se při přenesení svého sídla nadále řídily domácím právem.

Svou problematikou se tak případ *Cartesio* podobá případu *Daily Mail*.

SDEU konstatoval, že čl. 49 a 54 Smlouvy o EU nevylučují, aby se státy, ve kterých byla společnost původně založena, bránily situacím, kdy tato společnost přenesla své sídlo do jiného členského státu a zároveň si bude chtít ponechat statut místa své inkorporace.

²⁵⁰ Rozhodnutí SDEU ze dne 16. 12. 2008 ve věci *CARTESIO Oktató és Szolgáltatóbt.*, č. C-210/06.

Podle SDEU totiž SFEU nedává přednost žádnému z hraničních ukazatelů a pro úpravu přemístění sídla je tak rozhodné národní právo, podle něhož byla společnost založena. Státy si tak mohou samy určit, do jaké míry budou vyžadovat, aby byla společnost na ně vázána, i podmínky, za kterých společnost bude moci tuto vazbu změnit.²⁵¹ SDEU tedy shledal, že maďarská úprava není v rozporu s evropským právem.

Svým rozhodnutím v podstatě SDEU potvrdil svůj názorový postoj z rozsudku *Daily Mail*. Zároveň však upozornil, že je třeba rozlišovat mezi přemístěním společnosti beze změny osobního statutu (situace případu *Cartesio*) a přemístěním sídla při současné změně práva rozhodného pro společnost, kdy společnost změní svou formu podle určitého typu společnosti upraveného právním řádem státu, do něhož se přemísťuje. V druhém případě stát inkorporace nesmí společnosti bránit v jejím odchodu. Především jí nesmí ukládat, aby nejprve proběhlo zrušení či likvidace společnosti a tak jí bránit v přeměně na společnost podle práva cizího členského státu.²⁵²

Na jednu stranu tedy SDEU podpořil mobilitu společností, když prohlásil, že domácí státy nemohou bránit v jejich odchodu, na druhou stranu stanovil, že je jejich odchod omezen právem státu, kam se přemísťují.

Rozhodnutí ve věci *Cartesio* bylo s napětím očekáváno a jeho výsledek byl pro mnohé určitým zklamáním. Čekalo se, že SDEU konečně jasně rozřeší otázky spojené s přeshraniční mobilitou společností, ten však konstatoval, že vzhledem k rozdílnosti právní úpravy v jednotlivých členských státech je v této oblasti zapotřebí přijetí legislativní úpravy. Taková očekávání měla i Komise, která jej dokonce uváděla jako argument pro pozastavení prací na připravované směrnici v oblasti přemísťování sídel společností do jiného členského státu.²⁵³

²⁵¹ Rozhodnutí *Cartesio*, bod 110.

²⁵² Rozhodnutí *Cartesio*, bod 112.

²⁵³ BALLESTER, B.; DEL MONTE, M. *European Added Value Assessment 3/2012*. Brusel: European Added Value Unit, 2013. s. 19. [online]. [cit. 19. 2. 2016]. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/494460/IPOL-JOIN_ET\(2013\)494460_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/494460/IPOL-JOIN_ET(2013)494460_EN.pdf).

6.3.7. Vale

V případě *Vale*²⁵⁴ se jednalo o opačnou situaci oproti případu *Cartesio*, tedy o přemístění společnosti směrem dovnitř. Italská společnost *Vale Costruzioni Srl* chtěla přesunout své sídlo do Maďarska a za tímto účelem podala návrh na výmaz společnosti z italského obchodního rejstříku, který tomuto návrhu vyhověl. Zároveň podala návrh na zápis nové společnosti *Vale Építési Kft*, společnosti založené podle maďarského práva, do obchodního rejstříku v Maďarsku. Návrh podala s dodatkem, že se jedná o původně italskou společnost. Podle maďarského rejstříkového soudu však nebylo podle národní právní úpravy možné, aby původem italská společnost přemístila své sídlo do Maďarska a v obchodním rejstříku byl pak poznamenán údaj o právní předchůdkyni společnosti. Maďarské právo totiž upravovalo pouze vnitrostátní přemístění sídla.

SDEU zde konstatoval, že členské státy musí s domácími společnostmi a se společnostmi ostatních členských států zacházet rovnocenně. Pokud tedy národní úprava jednoho členského státu umožňuje přeměnu tuzemských společností, musí být umožněna i přeměna společnosti pocházející původně z jiného členského státu na společnost podle domácího práva.²⁵⁵ Předpokladem takové přeměny pak je, že společnost splní požadavky na přeměnu podle právního řádu státu, kam se přemísťuje.

SDEU tedy v daném rozhodnutí vyšel vstříc společnosti *Vale* a stanovil, že společnosti mohou přemísťovat svá sídla formou přeměny na společnost jiného členského státu.

Ani rozhodnutí *Vale* však nepřineslo odpovědi na všechny otázky, se kterými se přeshraniční přemísťování společností pojí, a tak odborná veřejnost i nadále upozorňuje na potřebu přijetí evropské směrnice, jež by situaci do budoucna konečně vyjasnila.²⁵⁶ Avšak dá se konstatovat, že rozhodnutí potvrdilo možnost přeshraniční mobility společností v obou směrech.

²⁵⁴ Rozsudek SDEU ze dne 12. 7. 2012 ve věci *VALE Építési Kft*, č. C-378/10.

²⁵⁵ Rozhodnutí *Vale*, bod 46.

²⁵⁶ NOACK, U. *EUGH zur grenzüberschreitenden Umwandlung („VALE“)*. blog.handelsblatt.com [online]. Handelsblatt GmbH, 2012[cit. 19. 2. 2016]. Dostupné z :<http://blog.handelsblatt.com/rechtsboard/2012/07/16/eugh-zur-grenzuberschreitenden-umwandlung-vale/>

6.4. Osud 14. směrnice

Problematika možnosti úpravy přeshraničního přemístění společností prostřednictvím norem evropského práva je na poli EU řešena delší dobu. Konzultace probíhaly již v letech 2003-2006 a pak znova v roce 2012. Tyto debaty se především týkaly otázky, zda je taková úprava vůbec potřeba. Dále bylo jejich smyslem získání informací o výši nákladů, které vznikají společnostem v souvislosti s přemísťováním a o možnostech EU situaci společností zlepšit.

Navíc poté, co 2. 2. 2012 Evropský parlament vydal zprávu o 14. směrnici (také nazývána jako *Regner Report*)²⁵⁷, kde zdůraznil potřebu přijetí této směrnice, se Komise prostřednictvím dotazníků pokusila získat stejné informace přímo od společností, notářů, státních úřadů, univerzit a obchodních organizací. Ačkoliv dotazníky vyplnilo poměrně mnoho subjektů,²⁵⁸ bylo mezi respondenty pouze 28 společností, což Komise považovala za malý vzorek. Z dotazníků však vyplynulo, že společnosti by evropskou úpravu přeshraničního přemístění uvítaly, jelikož si od ní slibují, že by mohla vést ke snížení nákladů na přemístění.²⁵⁹

Evropský parlament ve své zprávě k 14. směrnici podotkl, že její přijetí je potřebné mimo jiné i vzhledem k tomu, že SDEU v rozhodnutí ve věci *Cartesio* nepodal nezbytné vysvětlení ohledně přemístění sídla společnosti, jak ve svém posouzení dopadu z roku 2007 Komise očekávala.²⁶⁰

Zpráva EAVA pak jako hlavní důvod přijetí směrnice hned ve svém úvodu uvádí podporu žádané mobility společností.²⁶¹ V této zprávě je upozorňováno na fakt, že úprava přeshraničních přeměn společností je v jednotlivých evropských státech dosti rozdílná nebo v některých státech vůbec neexistuje, což znamená, že ve svém důsledku tyto státy neumožňují přesídlení společností na své území, aniž by ztratily svou právní

²⁵⁷ Zpráva o 14. směrnici v oblasti práva společností o přemísťování sídel společností do jiného členského státu doplněná o doporučení Komisi (2011/2046(INI)) z 9. 1. 2012 [online].[cit. 25. 1. 2016]. Dostupná z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2012-0008+0+DOC+XML+V0//CS> („*Regner Report*“).

²⁵⁸ Konkrétně 86. Nejvyšší počet odpovědí přitom Komise obdržela od Německa (25), následovala Belgie (9) a pak Nizozemí (9). Z České republiky pak obdržela odpovědi 4.

²⁵⁹ Výsledky studie Komise uveřejnila v dokumentu *Summary of responses to the public consultation of Cross-borders transfers of registred offices of companies*. [online].[cit. 25. 1. 2016]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/seat-transfer/docs/summary-of-responses_en.pdf.

²⁶⁰ Viz *Regner Report*.

²⁶¹ BALLESTER, B.; DEL MONTE, M. *European Added Value Assesment 3/2012*. op. cit. s. 7.

osobnost. Mezi státy, které přijaly právní úpravu přeshraničních přeměn společností, uvádí Českou republiku, Maltu, Španělsko a Kypr.²⁶²

Současná situace tak může v určitých případech vést k právní nejistotě, zbytečným nákladům i ztrátě času, neboť zakládání nové společnosti může být v některých státech nákladnou a časově náročnou záležitostí.

Rozdílnost úprav přemístění v jednotlivých členských státech a rizika s tím spojená uvádí také Evropský parlament v návrhu usnesení o 14. směrnici v bodě A jako jeden z argumentů pro přijetí jednotné úpravy:²⁶³ „vzhledem k tomu, že články 49 a 54 Smlouvy o fungování Evropské unie zaručují všem podnikům a společnostem svobodu usazování; vzhledem k tomu, že přeshraniční migrace společností je jedním z klíčových prvků při dokončování vnitřního trhu; vzhledem k tomu, že je třeba vzít na vědomí, že právní předpisy, které v oblasti jednotného trhu upravují přemístění statutárního či skutečného sídla společnosti založené podle vnitrostátního práva z určitého členského státu do jiného členského státu, jakož i podmínky tohoto přemístění, nejsou jednotné, a z toho plynou rizika v oblasti zaměstnanosti, administrativní obtíže, další vzniklé náklady, sociální dopady a nedostatečná právní jistota.“

6.4.1. Očekávané dopady 14. směrnice

Evropská unie si od směrnice slibuje, že podpoří mobilitu společností a umožní jim tak podřídit se právnímu řádu, který jim bude nejvíce vyhovovat. Také si společnosti budou moci zvolit právní prostředí nezávisle na místě, kde budou reálně vykonávat svou podnikatelskou činnost.²⁶⁴

Zpráva EAVA dále zmiňuje, že pokud by přeshraniční přemísťování společností nebylo komplikováno složitými procedurami, mohlo by se podle studií HDP zvednout o 1%. Navíc by se mohlo ušetřit až 207,4 milionů eur na nákladech spojených se spojováním a zakládáním společností.²⁶⁵

²⁶² Tamtéž.

²⁶³ *Regner Report: Návrh usnesení Evropského parlamentu.*

²⁶⁴ BALLESTER, B.; DEL MONTE, M. *European Added Value Assesment 3/2012.* op. cit. s. 38.

²⁶⁵ Tamtéž.

Závěr

Ve své práci popisuji a rozebírám úpravu společností v mezinárodním právu soukromém v České republice a ve Spolkové republice Německo. Soustředila jsem se především na srovnání přístupů obou států ke způsobu určení osobního statutu společnosti a k postavení společností.

V mezinárodním právu společností se v rámci Evropy nejčastěji setkáváme se dvěma hlavními přístupy k této problematice; teorií inkorporační a teorií sídla. Vzhledem k tomu, že česká právní úprava aktuálně vychází především z teorie inkorporační a německá z teorie sídla, věnovala jsem se v této práci především analýze těchto dvou přístupů.

Dalo by se shrnout, že to, ke kterému přístupu se jednotlivé státy kloní, souvisí do značné míry s jejich všeobecným postojem k postavení společností. Jestli státy spíše kladou důraz na kontrolu společností a ochranu subjektů, kterých se jejich činnost přímo dotýká, či které jsou v úzkém vztahu k dané společnosti, nebo zda jim spíše poskytují větší volnost. Jádrem sporu mezi těmito dvěma teoriemi je pak v podstatě otázka, do jaké míry by měla být společností poskytnuta smluvní autonomie a do jaké míry je naopak potřeba je regulovat.

Teorie inkorporační dává zakladatelům společností větší volnost ve výběru práva rozhodného pro společnost. Dále umožňuje společností přesouvat své skutečné sídlo. Osobním statutem totiž zůstává právní řád místa, kde byla společnost inkorporována bez ohledu na místo, kde vykonává svou činnost či místo, z něhož je fakticky řízena. Teorie inkorporační také poskytuje společností větší právní jistotu, jelikož při její aplikaci nebývá pochyb o tom, jaký právní řád je pro společnost rozhodný.

Teorie sídla naopak přesouvání sídel společností příliš nepodporuje. V případě, že společnost chce přesunout své skutečné sídlo, musí přesunout i své sídlo zapsané. Když chce změnit svůj osobní statut, musí mít v novém hostitelském státě i své skutečné sídlo. Na úkor svobody společností a jejich zakladatelů je pak zpravidla poskytována větší míra ochrany osobám, jichž se činnost společnosti dotýká nebo které jsou na činnosti společnosti zúčastněné.

Státy však obvykle neuplatňují pouze čistě teorii inkorporační, či čistě teorii sídla. Podobně je tomu tak i v případě České republiky, v jejímž právním řádu

nalezneme i prvky teorie sídla. Naopak německé soudy se zase v určitých případech opírají i o teorii inkorporační. Také mezi odborníky na německé mezinárodní právo soukromé se najde nemalé množství zastánců teorie inkorporační, či alespoň kompromisu mezi teorií inkorporační a teorií sídla.

Soudě podle vývoje judikatury preferuje Evropská unie teorii inkorporační. Evropské právo zaručuje společnostem svobodu usazování. Vzhledem k tomu, že na názorovém vývoji judikatury SDEU lze pozorovat trend rozšiřování výkladu svobody usazování ve vztahu ke společnostem, upřednostnění teorie inkorporace vnímám jako nevyhnutelné, protože mobilitě společností mnohem více vyhovuje. Zároveň je však třeba doplnit, že postoj SDEU stále zůstává velmi opatrný. Působí dojmem, jakoby se usilovně snažil vyhnout se jasnému a finálnímu rozřešení otázky přeshraničního přemísťování sídel společností mezi členskými státy a způsobu určování jejich osobního statutu.

Harmonizační činnost EU v oblasti sekundární legislativy dle mého názoru také není příliš důrazná. EU sice opakovaně deklaruje, že úprava přeshraničního přemísťování sídel společností je pro usnadnění jejich mobility klíčová, avšak léta očekávaný výsledek debat v podobě účinné 14. směrnice se stále ještě zdá být v nedohlednu.

Největší význam pro mobilitu společností a pro překlenutí rozdílů v právních úpravách členských států má tak nadále v rámci harmonizační činnosti EU úprava nadnárodních forem společností a směrnice o přeshraničních fúzích.

Jak jsem naznačila již na začátku své práce, vzhledem ke skutečnosti, že společnosti hrají v dnešním světě velmi významnou roli a, i když jsou ve své podstatě právní fikcí, zasahují do životů každého z nás, pokládám jasnou a jednoznačnou úpravu určování osobního statutu a přeshraničního přemísťování společností v rámci EU za zásadní. Vzhledem k chybějící harmonizační úpravě nám však nezbývá nic jiného než se opřít o judikaturu SDEU a doufat, že v budoucnu v zájmu právní jistoty dojde ze strany EU k poskytnutí odpovědí na všechny otázky spojené s postavením a přeshraničním přemísťováním společností v evropském prostoru a usnadní se tak mobilita společností.

Seznam použitých zkratk

obč. zák.	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
obch. zák.	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
ZOK	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech
ZMPS	Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
AktG	Aktiengesetz
AG	Aktiengesellschaft
GmbH	Gesellschaft mit beschränkter Haftung
GbR	Gesellschaft bürgerlichen Rechts (společnost podle občanského práva)
GmbHG	Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung
OHG	Offene Handelsgesellschaft
KG	Kommanditgesellschaft
KGaA	Kommanditgesellschaft auf Aktien
eG	Eingetragene Genossenschaft
GenG	Genossenschaftsgesetz
VVaG	Versicherungsverein auf Gegenseitigkeit
PatrGG	Gesetz über Partnerschaftsgesellschaften Angehöriger freier Berufe
VAG	Versicherungsaufsichtsgesetz
MoMiG	Gesetz zur Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen

WFBV	Wet op de formeel buitenlandse vennootschappen
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch
HGB	Handelsgesetzbuch
EGBGB	Uvozovací zákon k občanskému zákoníku
BGHZ	Die Entscheidungen des Bundesgerichtshofs in Zivilsachen
SE	Evropská (akciová) společnost
SCE	Evropská družstevní společnost
EHZS	Evropské hospodářské zájmové sdružení
SUP	Společnost s ručením omezeným s jediným společníkem
SFEU smlouvy)	Smlouva o fungování Evropské unie (ve znění Lisabonské
SES	Smlouva o založení Evropského společenství
EU	Evropská unie
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
EAVA	European Added Value Assesment

Seznam použitých zdrojů

Monografie, komentáře a učebnice

BĚLOHLÁVEK, A. *Mezinárodní právo soukromé evropských zemí*. Praha: C.H. Beck, 2010.

v. BAR, CH.; MANKOWSKI, P. *Internationales Privatrecht, Bd. 1,2*. 2. Aufl., Mnichov: Verlag C. H. BECK. 2003.

BROX, H.; WALKER, W. *Allgemeiner Teil des BGB*. 39.neu bearbeitete Aufl. Mnichov: Verlag Franz Vahlen, 2015.

BŘÍZA; BŘICHÁČEK; FIŠEROVÁ; HORÁK; PTÁČEK; SVOBODA. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014.

ČERNÁ, S.; ŠTENGLOVÁ, I.; PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015.

DĚDIČ, J.; ČECH, P. *Evropské právo společností*. 1. vyd. Praha: RNDr. Ivana Hexnerová - Bova Polygon, 2004.

DĚDIČ, J.; ČECH, P. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU, aneb, co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?*. 2. dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Bova Polygon, 2005.

DILLING, J.; MUNTE, O. *Internationales Privatrecht*. 3. Aufl. Münster: Verlag Alpmann und Schmidt, 2008.

DVOŘÁK, J.; ŠVESTKA, J.; ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013.

ENDERS, T. *Grundzüge des Internationales Wirtschaftsrechts*, Mnichov: Verlag Franz Vahlen GmbH, 2013.

GROßFELD, B. *Internationales und Europäisches Unternehmensrecht: das Organisationsrecht transnationaler Unternehmen*. 2. Aufl. Heidelberg: Müller, 1995.

GROßFELD, B. *J. von Staudigers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Internationales Gesellschaftsrecht*. Berlin: Sellier - de Gruyter, 1998.

HABERSACK, M. *Europäisches Gesellschaftsrecht*. Mnichov: Verlag C. H. Beck, 2003.

v. HEIN, J. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*. 6. Aufl. Mnichov: Verlag C. H. Beck, 2015.

v. HOFFMANN, B.; THORN, K. *Internationales Privatrecht*. 8. Aufl. Mnichov: Verlag C. H. Beck, 2005.

KEGEL, G; SCHURIG, K. *Internationales Privatrecht*. 9. Aufl. Mnichov: Verlag C. H. BECK, 2004.

KUČERA, Z.; GAŇO, J. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2014.

KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. a kol. *Mezinárodní právo soukromé*, 8. vyd. Plzeň - Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015.

KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. a kol. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008.

KÖHLER, H. *BGB Allgemeiner Teil*. Mnichov: Verlag C. H. Beck, 1996.

KROPHOLLER, J. *Internationales Privatrecht*. 5. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 2004.

LAVICKÝ, P. *Občanský zákoník I: obecná část (§1-654): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012.

PALANDT, O.; BASSENGE, P. (ed.). *Bürgerliches Gesetzbuch: BGB. Bd. 7.* 74. Aufl. Mnichov: Verlag C. H. Beck, 2015.

PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém.* 1. vyd. Praha: Karolinum – nakladatelství Univerzity Karlovi, 1998.

PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013.

POKORNÁ, J.; HOLEJŠOVSKÝ, J.; LASÁK, J.; PEKÁREK, M. a kol. *Obchodní společnosti a družstva.* 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.

SCHWARZ, G. *Europäisches Gesellschaftsrecht.*, 1. Aufl. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2000.

SONNENBERGER, H. J. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch.* 5. Aufl. Mnichov: Verlag C. H. Beck, 2010.

SYLLOVÁ, J.; PÍTROVÁ, L.; PALDUSOVÁ, H. a kol. *Lisabonská smlouva, Komentář.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010.

TERSTEEGEN, J. *Kollisionsrechtliche Behandlung ausländischer Kapitalgesellschaften im Inland.* Mnichov: Verlag C. H. Beck, 2002.

TICHÝ, L.; ARNOLD, R.; ZEMÁNEK, J.; KRÁL, R.; DUMBROVSKÝ, T. *Evropské právo.* 5. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.

Články a internetové zdroje

BALLESTER, B.; DEL MONTE, M. *European Added Value Assesment 3/2012.* Brusel: European Added Value Unit, 2013[online].[cit. 19. 2. 2016]. Dostupné z: Reports.[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/494460/IPOL-JOIN_ET\(2013\)494460_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/494460/IPOL-JOIN_ET(2013)494460_EN.pdf).

FEIGERLOVÁ, M. *Evropské hospodářské zájmové sdružení aneb nová výzva pro podnikatele*. [online]. [cit. 20. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/evropske-hospodarske-zajmove-sdruzeni-aneb-nova-vyzva-pro-podnikatele-27139.html>.

KOVAL, J.; SOCHOROVÁ, P. *Evropská družstevní společnost*. epravo.cz [online]. [cit. 18. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/evropska-druzstevni-spolecnost-48836.html>.

NOACK, U. *EUGH zur grenzüberschreitenden Umwandlung („VALE“)*. blog.handelsblatt.com [online]. Handelsblatt GmbH, 2012 [cit. 19. 2. 2016]. Dostupné z: <http://blog.handelsblatt.com/rechtsboard/2012/07/16/eugh-zur-grenzueberschreitenden-umwandlung-vale/>.

STAVINHOVÁ, P., *K pojmu společnost v komunitárním stavu*. Právní fórum 12/2005. Wolters Kluwer. s. 457-460. Dostupné z: ASPI [právní informační systém].

SYLLA, M. *Vývoj judikatury ESD v oblasti mezinárodního práva společností*. Právní rozhledy 21/2008, [online]. [cit. 9. 11. 2015]. s. 784. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz>.

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 89/2012 Sb. [online]. [cit. 11. 11. 2015]. s. 589. Dostupná z : <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem COM/2014/0212 final - 2014/0120 (COD). [online]. [cit. 20. 12. 2015]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014PC0212&from=CS>.

Summary of responses to the public consultation of Cross-borders transfers of registered offices of companies. [online]. [cit. 20. 12. 2015] Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/seat-transfer/docs/summary-of-responses_en.pdf.

Zpráva o 14. směrnici v oblasti práva společností o přemístování sídel společností do jiného členského státu doplněná o doporučení Komise (2011/2046(INI)) z 9. 1. 2012[online].[cit. 25. 1. 2016]. Dostupná z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2012-0008+0+DOC+XML+V0//CS> . („Regner Report“).

Judikatura

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR č. 13/183 z 28. 11. 1922.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR R 40/92 z 30. 1. 1992.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23 Cdo 608/2011 ze dne 19. 12. 2012.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn.29 Cdo 2535/2009 ze dne 24. 6. 2010.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn.29 Cdo 4315/2008 ze dne 31. 3. 2009.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23 Cdo 3867/2007 ze dne 9. 12. 2009.

Rozhodnutí BGH z 21. 3. 1986, BGHZ 97, s. 269 a násl.

Rozhodnutí BGH z 29. 1. 2001, II ZR 331/00.

Rozhodnutí BGH z 14. 3. 2005, II ZR 5/03.

Rozhodnutí SDEU ze dne 7. 7. 1992 ve věci *The Queen v Immigration Appeal Tribunal and Surinder Singh, ex parte Secretary of State for Home Department*, C 370-90.

Rozhodnutí SDEU ze dne 21. 6. 1974 ve věci *Reyners v Belgian State* , C - 2/74.

Rozhodnutí SDEU ze dne 31. 3. 1993 ve věci *Dieter Kraus v Baden-Württemberg*, C-19/92.

Rozhodnutí SDEU ze dne 29. 6. 1999 ve věci *Komise v. Belgie*, C-172/98.

Rozhodnutí SDEU ze dne 15. 2. 1995 ve věci *Inasti v. Kemmler*, C-53/95.

Rozhodnutí SDEU ze dne 30. 11. 1995 ve věci *Reinhard Gebhard v Consiglio dell'Ordinedegli Avvocati e Procuratori di Milano*, C-55/94.

Rozhodnutí SDEU ze dne 28. 1. 1986 ve věci *Komise v. Francie*, 270/83.

Rozhodnutí SDEU ze dne 27. 9. 1988 ve věci *The Queen v H. M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust plc.*, 81/87.

Rozhodnutí SDEU ze dne 30. 9. 2003 ve věci *Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam v Inspire Art Ltd*, C-167/01.

Rozhodnutí SDEU ze dne 9. 3. 1999 ve věci *Centros Ltd. v. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen*, C-212/97

Rozhodnutí SDEU ze dne 5. 11. 2002, ve věci *Überseering BV v. Nordic Constriction Company Baumanagement GmbH*, č. C-208/00.

Rozhodnutí SDEU ze dne 13. 12. 2005 ve věci *SEVIC Systems AG*, C-411/03.

Rozhodnutí SDEU z 15. 3. 1994 ve věci *Komise v Španělské království*, C-45/93.

Rozhodnutí SDEU z 15. 3 1988 ve věci *Komise v. Řecko*, 147/86.

Rozhodnutí SDEU ze dne 16. 12. 2008 ve věci *CARTESIO Oktató és Szolgáltatóbt.*, C-210/06.

Rozsudek SDEU ze dne 12. 7. 2012 ve věci *VALE Építési Kft*, C-378/10.

Právní předpisy

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích.

Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním.

Zákon č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

Zákon č. 40/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev.

Zákon č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem.

Zákon č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti.

Zákon č. 360/2004 Sb., o evropském hospodářském zájmovém sdružení.

Zákon č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti.

Haagská úmluva o uznání právní subjektivity zahraničních společností, sdružení a osob a nadací z roku 1956.

Štrasburská úmluva o usazování společností z roku 1966.

Úmluva EHS o vzájemném uznávání společností a právnických osob z roku 1968.

Smlouva o fungování Evropské unie.

Nářízení Rady (EHS) č. 2137/85 o evropském hospodářském zájmovém sdružení.

Nářízení Rady (ES) č. 2157/2001 o statutu evropské společnosti.

Nářízení Rady (ES) č. 1435/2003 o statutu Evropské družstevní společnosti

Směrnice Rady č. 2003/72/ES, kterou se doplňuje statut evropské družstevní společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců.

Směrnice Rady 2001/86/ES, kterou se doplňuje statut evropské společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců

Gesetz zur Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen (MoMiG) z 23. 10. 2008.

Bürgerliches Gesetzbuch

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche

Shrnutí

Cílem této práce je seznámit čtenáře s právní úpravou společností v mezinárodním právu soukromém v České republice a ve Spolkové republice Německo. Práce především srovnává přístupy obou států ke způsobu určení osobního statutu společností a k postavení společností. Značná část práce je tedy věnována teorii sídla a teorii inkorporační

Vzhledem k členství obou států v Evropské unii práce pojednává i o evropské právní úpravě obchodních společností a rozebírá i vývoj judikatury vztahující se k osobnímu statutu a přemísťování společností v rámci evropského prostoru.

Práce se dělí do šesti kapitol.

První kapitola obecně vymezuje pojem mezinárodního práva soukromého a mezinárodního práva společností.

Druhá kapitola pojednává o osobním statutu společností a základních teoretických přístupech k jeho určování. Kapitola se především zabývá teorií sídla a teorií inkorporační.

Třetí kapitola je věnována české právní úpravě společností v mezinárodním právu soukromém.

Německou právní úpravu popisuje kapitola čtvrtá. V této kapitole je zmíněna i německá úprava mezinárodního práva soukromého obecně.

Kapitola pátá pojednává o právní úpravě společností podle unijního práva. Obsahuje i popis nadnárodních forem obchodních korporací podle práva EU.

V kapitole šesté, která se zabývá svobodou usazování společností v rámci Evropské unie, je dán poměrně velký prostor i rozhodnutím Soudního dvora Evropské unie, které se svobody usazování týkají.

Práce je zakončena závěrem, který shrnuje hlavní body i mé poznatky týkající se dané problematiky.

Summary

The purpose of this thesis is to familiarize the reader with the regulation of companies in private international law in the Czech Republic and in the Federal Republic of Germany.

This thesis primarily compares the approaches of these two states to the methods of determining the personal status of the company and to the regulation of companies in general. Significant part of this thesis is therefore being focused on to the incorporation theory and real seat theory.

Due to the membership of both of the states in the European Union, this thesis also deals with the European regulation of companies and analyzes the case law relating to the personal status and relocation of companies within European Union.

This thesis is divided in six chapters.

The first chapter explains the concept of international private law and international company law.

The second chapter discusses the status of the company and basic theoretical approaches to its determination. This chapter is mainly dedicated to the incorporation theory and real seat theory.

The third chapter is devoted to the Czech regulation of companies in private international law.

German regulation is described in chapter four. There is also mentioned the German regulation of private international law in general.

The fifth chapter discusses the regulation of companies according to the law of the European Union. This chapter also contains a description of supranational forms of business corporations under EU law.

In the sixth chapter, which deals with the freedom of establishment of companies within the European Union, there are also introduced the decisions of the Court of Justice of the European Union regarding the freedom of establishment.

At the end of this thesis, I summarize the whole topic and present my observations concerning the issue.

Klíčová slova

Mezinárodní právo soukromé ve srovnávacím pohledu (srovnání vybraného úseku v českém právu a právu zvoleného státu):

Mezinárodní právo společností v České republice a ve Spolkové republice Německo

mezinárodní právo společností; inkorporační teorie; teorie sídla; přeshraniční přemístění sídla; svoboda usazování.

Keywords

Private international law from a comparative perspective (comparison of a particular segment in Czech law and the law of a selected country):

International company law in the Czech Republic and in the Federal Republic of Germany

international company law; incorporation theory; real seat theory; cross-border transfer of seat, freedom of establishment.